

SALONNÍ
BIBLIOTÉKA

ČÍSLO IV

DUCH A SVĚT

V PRAZE

NAKLADATEL J. OTTO KNIHKUPEC

1878.

DUCH A SVĚT

BÁSNĚ

JAROSLAVA VRCHLICKÉHO

V PRAZE

NAKLADATEL J. OTTO KNIHKUPEC

1878.

1094816

NÁRODNÍ KNIHOVNA

1000360234

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.

DUCH A SVĚT

POSVĚCUJI

DRAHÉ PAMÁTCE

SVÉHO OTCE

5

PROLOG

Člověk nutí sfingu, by mu držela lampu.

V. Hugo.

2

VĚKOVÉ.

Jdou před Pánem a sklánějí své hlavy;
jdou, svědci lidské velikosti a bídy,
pln lauru jest a hloží vlas jich tmavý,
jdou jako Sybilly, jak Eumenidy.

Myšlénky lidstva v jejich očích hoří,
bol lidstva vryl jim na čelo svou runu,
jich kovový hlas podobá se moři
a hymnou stoupá k hvězdám nebes trůnu.

„Nač ze propastí beztvárného věčna
jsi vyvolal nás? ku jakému cíli?
Teď rosteme, my děti nekonečna,
v nás člověk jásá, stůně, plesá, šílí.

Ó rci, čím jsme my v tvoření tvém stálém?
jsme na orloji tvém snad vteřinami?
a kroky, jimiž setká s idealem
se dílo tvé, zda znamenal jsi námi?

Či pouze byli nádoba jsme prázdná,
kam jako v číši nápoj člověk nalil,
tu mléko moudrosti, tam víno blázna,
by cestou v nic se velikostí svou šálil?

Jsme kolébkami příštích pokolení?
Jsme minulosti omšnými rovy?
Jsme propasti, jimž dna a světla není?
Lze změřiti nás čísly, sny neb slovy?

Jsme četnější nad písek oceánu . . .
Či věčnosti tvé valném na pobřeží
jsme písek ten? či snad jsme plachty stanu,
v němž božské dítě světa, pravda, leží?

My valili se jako bouřné vody,
a my zas tekli ospale a líně,
my květy šli a my zas krve brody,
my žili právu a my žili vině.

Co sluje člověk, s otroky i králi,
vše zapadlo ve kolej naší dráhy,
těch málo z lidí, jenž nám vzdorovali
a v naší tvář své velké vryli tahy.

Ó Pane, rci, zda kynem vůle cizí
 ve pouť tu věčnou my jsme povoláni?
 V tmách minulosti naše záře mizí,
 čas maže sám, co na naší psal skrání.

Kde cíl jest náš, kdy přijde vyplnění?
 Ty, Pane, mlčíš a čas dále cválá,
 my rostem v moře, jež hřmí a se pění,
 a Lidskost jen jest v proudech našich skála.

My tušíme, že tvojí dcerou ona,
před ní své přísné ukláníme čelo,
 z tvých ňader ona pučí, růže vonná,
 a sluncem plá, když vše se nocí stmělo.“

Tak zpěv jich zvoní v dumy myslitele,
 jenž před svou dobou stanul v pochybnosti,
 jenž pláči lidstva svěřiv ucho bdělé,
 zář edenu, zář štěstí v srdci hostí.

Nad problémů svých mlhovitou tání
 on v nejistotě v dlaň své skrání tlačí,
 on neví, zda věk jeho ku výsluní
 vši pravdy spěje, neb zda v bludu kráčí.

On zdráhá se i v tvář mu pohlednouti,
on proklíná své sny a tuchy všecky,
zří v prohlubeň a klesá umdlen v pouti,
tak jako v báji onen sochař řecký.

Ten sochu Věčnosti své ruky vzmachem
kdys vytvořil a skryl ji do závojų,
však strhnouti je — náhle chvěl se strachem,
až zsilil, oběť dum svých, snů a bojů.

Tak též v mé dumy doba moje tyčí
se jako fantom krytý věků plísni;
v mé duši moře pochybností klíčí . . .
buď lidstva Vesny skřivánkem, ó písni!

I.

OH LASY PRAVĚKU

STVOŘENÍ.

Chaos! — chaos!! — Kdo postihne ty látky,
jež v bezbarvé tu leží ve smésici!
Kde asi plyne základ země matky,
kde lávy proud a skály ku měsíci,
kde prvky světla v ohon vlasatici?
Chaos! — chaos — jen tma a tma kol čírá,
obrovské světy ve hlubinách spící.
Kde stěžeje, na nichž se země vzpírá,
kde oheň věčný jest, jež ve svém nitru svírá?

Byla to hvězda? či mne klame zdání?
rci, co to náhle nad propastmi zkvetlo,
jak tajemný zvuk, jako větrů vání?
Ó klesni v prach! — to věčné bylo světlo,
jež věnce růží kol temností spletlo,
jež bez konce z té neurčité směsi
k činnosti nové vlastním pudem vzletlo,
by rozhnalo chaosu chmurné děsy
a utvrdilo si trůn věčný nad nebesy.

Jak přivítat mám slunce, krále světa,
 života kouzlo, duši všehomíra?
 V něm všecko dýše, trvá, žije, zkvetá,
 pln touhy mdlý zrak všady za ním zírá,
 bez něho zem by poušť jen byla šírá;
 skal obrové i moře v tmavé tůni,
 člověk, jenž z prachu k nebi téměř vzpírá,
 vše v jeho světle bují a se sluní,
 však nad propastmi jak v den prvý ono trůní.

Tím veletokem žití světlovlunným
 směs dotknuta se hne a pne a zdvihá,
 a leskem divným, zářným, čaruplným
 se tisíc žhavých koulí v bezdnu mihá,
 v to moří jek, kde vlna vlnu stihá.
 Tu s vodou plamen válčí, vře a syčí —
 ó viz, tu božství otevřená kniha! —
 tu tisíc světů v nebes kruh se týčí
 a tisíc obratem se potírá a ničí.

A na vlnách tím ruchem rozhoupaných
 duch boží plyne jako holubice,
 kol něho davy stínů mlhotkaných,
 hořící sopky řadou jako svíce
 i černé moře hučí víc a více
 a níž měsíců bledých zhaslé kruhy
 v obloucích dálných v mlhu padající,
 a ze všeho obličej země tuhý
 se zvedá pomalu a hraje v barvách duhy.

Ó země! země! matko má, mé věno!
to tys, to tys, a to jsou tvoje hory!
kdo pro ten pocit objeví mi jmeno,
když poprvé jsem poznal tvoje bory
a strání jejich šumné rozhovory!
Ó země, země! v mrtvé tvůj tváři
titanských tužeb vepsány jsou vzdory,
a slze jejich nebes na oltáři
pověčnou glorií hvězd nesmrtelných září!

Z E M Ě.

Jak často, země, jsem se zadumal
 nad šumem hvozdů tvých, nad tichem skal,
 nad řek tvých slunným tokem,
 a vida tvorů tvojich rej a kmit
 jsem vsnil se v čas, kdy pouze nummulit
 byl jediným tvým okem!

Ó ticho slavné! Skalin strmých řad
 kol dumá v polkruhu, ni štěrku pád
 o bok jím nezazvoní,
 jak vznesly druhdy přísná čela z vod,
 ční do kola, jen mračen chorovod
 u skrání se jim honí.

Jen vítr křídlem lehkým letí kol,
 na úpatí jich ohne trávy stvol,
 dál cválá roveň oří;
 však v nitru skalním slídu s křemenem
 objímá žula tuhým ramenem
 a první krystal tvoří.

Leč sotva život překročil tvůj práh,
 ó matko, země! ve všech proměnách
 juž vzniká, roste, bují,

kdo prošel hloub tvých jezer a kdo sčet,
kam vnikla vlna, kde zkameněl květ
ve knize skalných slují?

Kde stopy vod jsou a kde plamenů?
My nyní v básni čteme z kamenů,
co kdys v tvé hrudi vřelo,
co z prsou tvojších ssálo žití vzruch,
by pro věk příští spjato ve skal kruh
v nich jako v rakvích mřelo.

Čtem z knihy tvé, čtem stále víc a víc,
a stopy škeblí, raků, lilijic,
toť směr, jímž život plynul.
Tys jeho jiskru vloženou v tvou hruď
v žár vznítila a řekla: zaplaň! buď!
a lávy proud se řinul.

A kapraď sedla na hor útesy,
vše bujelo a brzy pralesy
svou v slunci třásly hlavou;
tu bájně stromy, dvojklanný jich tvar
čněl v závratnou výš, v clonu šedých par
svou mise zeleň tmavou.

A v močálech a lesů zášeři
se hadi svíjeli a ještěři,
slon pozved' hlavu z rýže,
hroch bahnem bředl, hledaje svůj lup
skřek dutý v dol slal orel, noh a sup
i kondor, vzduchu kníže.

Ó země! každý tvůj pruh to je list,
kde možno sny tvé minulosti číst
i tvého citu pláni,
ba tak jsi plna divných zázraků,
že často bůh sám z hvězdných oblaků
se k tobě spící sklání.

A zřím jej, okem tiché lahody,
jak čítá v skalné knize přírody,
v své zrcadlo se dívá
Zář jeho oka plane, hvězdný jas,
sníh ledovců, toť bílý jeho vlas,
jenž s mračen dolů splývá

VLASATICE.

Ahasver prostoru,
nebem se proháním
dolů a nahoru
s pláčem a zoufáním,
kadeř má vlající
do všech stran světa
pluky hvězd zářící
v propasti smetá.
Dnes žena kající,
bídna a kletá,
zoufale plavím se
v mlhovinách,
v pokoře stavím se,
kde nebes práh;
zítra však zaplane
starý můj vzdor,
síly mé spoutané
vztýčí se v spor
a letím do šera
ve stínech večera,
jak meteor!
Svou metlou z plamenů
na brány edenu
divoce hřmím,

*

kol pláště Jehovy
 dešť jisker nachový
 tkám světlem svým.
 Jak dlouho budeš spát
 ve hněvu svém?
 Či víc mne nechceš znát?
 Na stráži jsem,
 ochotný posel tvůj,
 bych v děsný jícen svůj
 shlítila zem!
 Než v tůni mlhové
 v posled se kmitnu,
 dovol, ať v nachové
 rámě ji chytnu
 a v propast bezednou
 v triumfu najednou
 na vždy s ní slítnu!
 Či snad mám hnáti se
 prostorem zas
 a znova ptáti se:
 Pane, již čas? —

Když kázal rozhněván
 bůh svojím andělům,
 by zbojných duchů tlum
 uvrhli v pekel stan,
 v tůně a plameny
 sírnaté Gehenny:
 tu blesky pomsty své
 s hlavy mé rval

a z nitra ohnivé
 balvany skal,
 pak chyt' mne za vlasy
 a v jejich zápasy
 v bezdno mne slal.
 Leč chaos oblačný
 s sebou mne strh'²/
 a v ether průzračný
 zpátky mne vrh';
 zas v dálku mlhovou
 hřmím šírou oblohou,
 hvězd světy nad hlavou,
 hvězd světy pod nohou
 jdu v náruč tmám
 a nevím kam,
 zda zemi shltit mám,
 darmo se ptám.

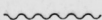
Býval čas u brány,
 noc když se stmívala,
 cedry a platany
 v ráj jsem se dívala.
 Kainu jsem svítila
 v sinalý obličej,
 v srdci mu nítla
 nových muk běsný rej.
 Paprsk svůj jediný
 k zemi jsem snesla,
 a v země hlubiny
 Sodoma klesla.

Zřela jsem lidstva shon
u věže Babelu,
Tyrus a Ilion
v rumech a popelu;
v andělů chorovod
nad spoustou valných vod
jako meč letla
má rudá metla.-
A zase znova zpět
hřměla jsem řadou let,
zřela jsem země hřích,
vilnost žen, mužů pych,
otroků porobu,
bídu a hnilobu.
Ženy jsem sázela
k cesarům na trónu,
jiskry jsem házela
v Romy žár Neronu,-
divě se řítila
ve patách národům,
na cestu svítla
Attily pochodům.
Teď letím v propasti,
kde chaos starý,
a v jeho oblasti
v jedové páry
stopím svá křídla,
morovým dechem
otrávím zřídla,
zimničným spěchem
vysuším stepi,

uhodím slunce v zrak,
až klesne v černý mrak,
jak cyklop slepý.

Teď ptám se zas,
zda jest můj čas?

O jak se zavěším
na ňadra země!¹²
zjevem svým poděším
bidné to plémě,
jak úpír lačný
mihnu se mračny.
Nebeské zahrady,
Orion, Plejady,
světy a soustavy
i chaos mlhavý,
mlečných drah řetězy
i prostor bez mezí¹³
v jeden žár vznítí se,
v jícen můj sřítí se!
V plamenné závěji
planety rozbiju,
jak malou krůpěji
ocean vypiju,
až budu věčností
vládnouti tmám,
jak nebes výsostí
Jehovah sám!¹⁴

ANDĚL.

Stál anděl v azurných výšinách,
kol nebe hvězdami zkvetlo,
zřel dolů ku zemi v hlubinách
stopenou ve stín a světlo.

Jak táhl nad zemí oblaků lem,
klidně on díval se dolů,
jakmile v světla proud vplynula zem,
nemoh' v svém ustáti bolu.

Odvrátil hlavu a zakryl tvář,
z ňader slal v bezdno vzdech dlouhý,
proklínal nebesa i hvězdnou zář
i báj o věčnosti touhy.

Dolů tam, kde se mih' ten oblý rys,
vzpomínkou, vzdechem se hroužil,
tam v duši člověka šťastným byl kdys,
miloval, zápasil, toužil.

Tam cítil rozkoše šílený bol,
zklamání zoufalé plesy,
v ryk jeho naděje jásal s ním dol,
v žal jeho hučely lesy.

Chladně zřel v světě divoký rej,
ve hvězd a mlhovin množství,
v bolestech země líp vítalo jej
veliké, neznámé božství.

Ku zemi! zpátky zas! — Však nemá sil,
chvěje se, sotva ji zočí;
práh ráje najednou cizí mu byl,
v zoufalství zavřel své oči.

Teď letí mrak teď prohlednout smí;
ve vzduchu hvězdami zkvětlém
jak perlu zem vidí v bezednu tmy,
zářící nacheť a světlem.

PRVNÍ BŮH.

Zjevím ti každý plodný země kout
a zlíbám šat tvůj; prosím, buď mým bohem!
Shakespeare „Bouře“.

Ráj stopen v světlo v růžovém plál mraku,
strom šuměl, zpíval pták a květla skála,
když rosu v kadeřích a slzy v zraku
před prvním mužem první žena stála.

Na retu úsměv, v očích přemítání
se v sladké tuše skláněla a chvěla,
jak obláčky přes měsíc v náhlém vzplání
nach lehký spěl přes třpytný úběl těla.

I stála před ním jako úsměv jitra,
když bílé páry jdou ze spících lesů,
jak myšleka když vstane bleskem z nitra,
ve růží vůni, ve slavičím plesu.

I stála před ním a muž chvěl se strachem:
a zřel, jak hvězdy v jejích očích svítí,
a v bázni ptal se: „Může býti prachem
to tělo, v kterém spí zdroj všeho žití?“

I klesnul její objímaje tělo
a slyšel hudbu nebes zníti sladkou,
s rtů jeho: „buď mým bohem!“ hymnou sjelo
a s přírody rtů echem: „budiž matkou!“ —

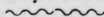
Ráj stopen v světlo, v růžovém plál mraku,
 lev honbou mdlý se tulil k šjí lvice,
 nad hlavou jejich v písni pták lnul k ptáku,
 a láskou k zemi zplála večernice.

O Evo — ženo! budiž velebena,
 na tvojím retu úsměv lidstva bloudí,
 v tvých nader vzdechu příští lidstvo stená,
 tvým pohledem bůh odpouští a soudí.

Tvůj prs jest mystický a svatý kalich,
 zkad novou sílu žítí lidstvo pije,
 ve dobách snů i v změnách časů stálých,
 v tvých nadrech plál vždy oheň poesie!

Pel tvojí duše i lesk tvého těla,
 vše bylo lidstvu nektarem a manou,
 pod dlátem řeckým, štětcem Rafaela
 v tmu věků vděky tvé jak slunce kanou.

O Evo, ženo, budiž požehnána!
 Co v trapných dumách badáme a sníme,
 snad v očích tvých již bloudí zoře rána,
 a pod tvým srdcem nový bůh náš dříme!...

PRVNÍ OBĚŤ.

V tmě platanů a starých cedrů
 stál u bran ráje Ariel;
 při hvězdách luh po denním vedru
 se manou rosy opijel,
 kdes v skalách šakal zavyl časem,
 neb vítr pohnul třtiny klasem,
 a jak meteor mlhavý
 meč anděla plál z ráje stromů
 až na pokraj skalného lomu,
 kde tměly se dvě postavy.

Ta jedna leží, druhá klečí; —
 ta bez hnutí, ta stálý ruch —
 ta nemá — a ta divnou řečí,
 v níž pláč a kletba, plní vzduch;
 té blesky srší z podobrví,
 skráň druhé zbarvena jest krví,
 lesk žití v oku dávno zhas'.
 Ta, která klečí, nyní vstala,
 v tvář bila se a ruce vzpjala
 a rvala černý vous i vlas.

„Nuž, bože, chceš-li, promluv hromem!
 Zde, šakale, tvůj lup — nuž, vyj!
 Tam v trávě kdes pod skalným lomem
 jest pohozen můj pádný kyj.
 Lpí na něm krev, smrt na něm sedí
 a poprv kalným okem hledí
 v ten šířý, dálný, spící svět:
 nuž, jsi-li bůh, jak otec praví,
 hoď rychle po ní blesk svůj žhavý
 a v pouta svá ji vrhni zpět!

Teď ještě na mém kyji krotká
 se plaše dívá do kola;
 však sleze s něho, vše, co potká,
 jí padne v plen — kdo odolá?
 V květ šlehne mrazem, červem stají
 se v zralý plod, co zroste v máji,
 vše v podjeseni spustoší,
 svět zplení, jeho na ruiny
 si sedne zahalená v stíny
 a zachechtá se v rozkoši.

A šesti dnů tvých dílo valné
 před jejím dechem — pouhé nic!
 Já vyvolal ji — spousty skalné
 shoď na mou leb a blesk v mou líc!
 Proč netrestáš mne? Či juž v strachu
 za mraky ze safíru, z nachu
 ve andělů sbor skryt se chvíš?

Zem nevinná spí v páře ranní,
ó můj teď s tvorstvem slitování,
smrt jest již v světě — a ty spíš?

Kles do trávy, skryl v rose tváře.

Den jasný z mlh se tiše vznes',
kol obzor tonul v zlaté páře

a hymnou rozhoupal se les;

u řeky lev svou vztýčil hlavu

a slunci zařval ku pozdravu,

jakmile blesklo nad stromy;

Kain zachvěl se, neb v srdci skrytý

se vzpřimil lev mu obrovitý

a zařval rovněž — svědomí.

D U H A.

Nah tiskna k bouřné hrudi svojí
 své dítě, bytost jedinou,
 zas jednou stanul v nepokoji
 nad závratnou skal hlubinou.
 O kyj se opíraje s těží
 pod nohou bahna kalný brod
 zřel se skály, jež rovna věži,
 jak od potopy dosud leží
 na úbočí hor spousty vod.

Jen jedna valná pláň, co vidí,
 kam dosáhnouti zrakem moh'.
 On jediný zachráněn z lidí
 se vydrápal přes mrtvol stoh;
 v člun skočil s ženou beze vesla
 a vody rostly stále výš,
 lez na skálu, i žena klesla,
 jen divem výš jej vlna vznesla
 na štít, kde našel v skalách skrýš.

Teď vyšel ven, kdy ustanuly
 se proudy deště s oblak lít',
 kdy z vod, jež zvolna opadnuly,
 se zvedal mnohý strmý štít.

Co jeho oko v dálce měří,
 ta vodní spousta má být svět?
 Ty valné pláně, jež se šerí,
 jež skály bok, neb vrchol čerí,
 jak gigantických potvor hřbet?

Leč náhle co tu z vody stoupá
 a roste v oblouk výš a výš!
 jak diadem se v slunci houpá,
 hle, celá brána plane již!
 Tu zlatem svítí, nachem hoří,
 tu, smaragd, září mlhami,
 tu stoupá výš, tam hloub se noří
 a sedmero bran pestrých tvoří!
 Cím tento zjev jest neznámý?

I zastřel svoje oči dlaní
 a zíral němý v dálku vln.
 Co chce ten zjev nad vodní plání
 tak velký, tich a hrůzoplň?
 Jak v různých barvách plá a hraje,
 smí člověk osloviti jej? —
 Stál dlouho žasna, umdlévaje,
 až jako orly Himalaje
 zas myšlenky své pustil v rej:

„Hle, sotva že jsem živlů moci
 svou silou unik' ve vzdoru,
 co sápe se to z vodstva noci
 a roste ke mně nahoru?”

Já vyšel z vod, nad mrtvol tlupy
 výš povznášel mne žití pud,
 já odháněl hor lačné supy,
 ve spoustě vln, jež kol se kupí,
 ký nový teď mne šálí blud?

Hle, tato záře nad vlnami,
 v mém nitru nítí nový spor:
 ký neznámý bůh nad vodami
 ten rozsvítil si meteor?
 Nač tento oblouk plápolavý
 ve barev svorné lahodě?
 Či pomsty syt v plášť mraků tmavý
 bůh aureolu svoji slávy
 tká v tento oblouk na vodě?

Zpět kroky své sám obracuji,
 jak druhdy sám jsem vyšel z vod,
 to dítě vychovám v své sluji,
 s ním nových lidí splodím rod.
 V jich žilách bude zase pláti
 mé síly paprsk a můj vzdor,
 bůh může dál se v bleščích smáti
 a živlů zubem světy rváti,
 jim nezdělí nic na úkor.

Však jestli kruh ten čaroskvělý
 má býti míru znamení,
 já stejně upru pohled smělý
 do záře jeho v plameni.

Ty praduchu! Slyš, ptám se tebe,
co dát mi můžeš? Všecko mám,
znám přírodu a znám i sebe,
dost na zemi mám — nech si nebe,
v boj živlů vždy jde člověk sám!“

To řka tisk' k prsoum svoje dítě
a vášnivě je líbal v tvář,
jak příštích věků na úsvitě
by z něho plála svatá zář.
Na vodách ještě duha hraje,
leč on, jak byl by tvorstva král,
se vzpřímil jako kolos báje
a o svůj kyj se opíraje
se do hor vážně ubíral.

M Y T H U S.

Na strmé výši Araratu
 ve skalné sluji dumá kmet,
 kus kůže lvi má místo šatu,
 skraň bledá tají stopy let,
 vous šedý splývá v proudy vlasů.
 Tak od starých zde sedí časů,
 na oblohy i země krásu
 zří okem snivé láhody,
 a dívá se, jak v různé strany
 v dál pod ním spějí karavany,
 jak táhnou mraky větrem hnány
 a dějin duchem národy.

Co bouří jeho nadrem zmitá,
 co myšlenek do věnců svil!
 ve hvězdne knize nebes čítá
 a slýchá živlů jek a kvil;
 jej v myšlenkách čas nezastaví,
 ruch žití jeho neunaví,
 zrak jeho, slunce paprsk žhavý,
 vše mihem jedním přehlédne.
 Jak žluté listí v podjeseni,
 tak před ním lidská pokolení
 jdou bez cíle a zastavení
 do věků tůně bezedné.

A nad ním zlatá lampa visí,
 svit její stajen krystalem,
 své paprsky s ním hvězdy mísí
 i luna v běhu nestálém;
 a šedý mech i shnilé kmeny,
 a krápníkové skalní stěny
 jsou rudým nachem vyzlacený
 jak sluj, v níž bydlí čaroděj;
 kmet stále touží, stále bádá,
 v své mysli dějin nitky sprádá,
 ať jasná noc, ať živlů váda,
 vždy tká v svém nitru starý děj.

Strom nádherný se nad ním sklání,
 a jeho listí svěží šum
 jej skolébává bez ustání
 do nových snů a nových dum.
 Jak větve výš se rozkládají
 a v mlze ztrácti se zdají,
 v nich veliké se hnízdo tají,
 kamž nedoletne orel sám;
 když vrátí jaro květy stromu,
 tu v svitu blesků, v bouři hromu
 pták rajský slétá k hnízdu tomu
 a zlatá vejce klade tam.

A slunce čaruplnou mocí,
 kde jeho svit se zamihne,
 z každého vejce v svaté noci
 se zlaté ptáče vylíhne,

a když se k bédné zemi řítí
 hlad, bída, války vlnobití,
 smrt, jež se nikdy nenasytí,
 když morným křídlem zašustí:
 tu vstane kmet a úsměv hraje
 mu kolem tahů kouzlem máje
 a z hnízda v světa širé kraje
 své zlaté ptáky rozpustí.

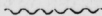
A oni letí širým světem,
 na chýš, kde bydlí chudina,
 si sednou unavení letem,
 jak v jizbě k ohni rodina:
 a sotva sednou, v sínce šeré,
 nechť sníh i vítr v okna pere,
 již kvetou sny a báje steré,
 již pučí dávné pověsti,
 a s kolem kolovrátku letí
 dny mládí starým do paměti,
 co s milenkou hoch ve objetí
 sní o lásce a o štěstí.

A oni letí pode krovem
 do chudé jizby básníka,
 a zašveholí vlídným slovem,
 jež srdcí brány odmyká;
 co touží, myslí, dumá, cítí,
 vše v duši jeho v požár vznítí,
 že nadšení na čele svítí
 mu jako hvězda východní,

že duch se v tonech písňě houpá
 a křídla v krásy moři koupá
 a v šero dějin lidských stoupá
 při poesie pochodni.

Na chmurné čelo myslitele
 svá křídla zlatá položí,
 šum jejich praví: bádej směle
 a světy dám ti v podnoží!
 Kam snesou se, tam lidstvo blaží,
 cíl stanoví těm, kdož se snaží,
 a výš až ráje ku zápraží
 nás hvězdným křídlem nesou zpět,
 v nich roztaje i starců vráska,
 z nich šumí dětství sladká zkázka,
 z nich zvoní naděj, mír a láska,
 z nich pučí radost v plný květ.

Ó duchu lidský, starče snivý,
 tys kouzelný ten čaroděj!
 jen dále v chýže, města, nivy
 své ptáky mythů vysílej!
 Když s nebes orel poesie
 u tebe svoje skvosty skryje,
 nechť vlna času výše bije,
 ty hlídej lidstvu jeho ráj;
 své zlaté ptáky vypusť v spěchu
 na bohatých i chudých střechu,
 dej sílu mdlým a slabým těchu,
 neb lidstvo žije, dokud báj!

II.

HELLENSKÉ MOTIVY

SARKOFAG.

Ó Řecko, matko umění a žití,
zář tvého ducha v tmy mé duše svítí,
a totéž slunce, jež kdys na Hymettu
zlíbalo z jitra rosné perly v květu
a v hrozen lilo plamenné své žáry,
čiš zpěvů zlatí mně!...

Kdys v rumech starý
jsem viděl sarkofag, a posud vrací
se k němu snů mých tlum, jak tažní ptáci,
když nad života moře rozbouřené
je divý osud bouřným křídlem žene,
když nad uměním zamyslím se v snění;
když zdá se mi, že ani mostu není,
jenž spojit moh' by azur s hloubkou moře,
rmut propasti, zář slunce, ples a hoře,
trud člověka a boha úsměv klidný;
když zoufám nad vším, když se ptám, jak v bídný
ten život, kde nás naděj stále klame,
pod každým krokem s námi břeh se láme,
v ten závoj, který věčná propast kryje,
jak vetkati jen růže poesie,
jak tuto vřavu, jež se nezastaví,
na souzvuk písně zkonejšiti hravý,

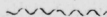
jak v Medusy tvář pustit paprsk zlatý,
 jak resignace slzu v pouště ztráty,
 jak učit víře, kde sám rozum klesá,
 jak stržen v prach přec vzlétat nad nebesa,
 jak možným je to?

Viz tu rakev stará,
 kol víka věnce tvoří květy jara,
 na deskách jejích u veselém reji
 se satyři a nymfy prohánějí,
 jich kadeř réva, chmel a brečtan splítá.
 Vnitř mrtvý spí, a venku v tanci chytá
 a objímá se šťastných dlouhá řada;
 vnitř mrtvý spí a venku satyr žádá
 od nymfy úsměv, pohled, políbení;
 vnitř mrtvý spí, a kol se pohár pění;
 vnitř popel, kost, a prach, a pavučiny . . .
 Leč z desek rakve vniká v její stíny
 zář smíchu, lásky síla, vůně květů,
 až splývá život v harmonii světů.

HESIOD.

Ó směsice! Mně padla kniha z ruky!
 Jak v pralese, kde břízy, duby, buky
 se tísní v šeru, větve splítající,
 kde bují kapraď a kde na tisíce
 balvanů strmých rozházeno v kole,
 kde břechťan nahoře, hloh roste dole,
 kde stezky plny listí jsou a choveje,
 pod kterou ukryté se prýští zdroje
 tmou blýskající jako hadí oči . . .
 kruh čarovný, kdo v kouzlo jeho vkročí!
 Ó nadšení! ó fantasie! sílo!
 kdy v kolossy a giganty se slilo,
 co myšlenkou jen letlo lidskou lebí,
 kdy člověk síly tvůrčí pláním nebi
 se vyrovnal, ba předčil je, neb stvořil
 sám bohy sobě, aby jim se kořil,
 chtě stále zřítí symboly své síly.
 Tu bozi, obři, potvory a víly,
 vše rodilo se šmahem v jeho hlavě,
 on lačně hýřil v představ svojich vřavě
 a tvořil stále, rozpoutaným jezem
 proud výše rostl, básník tu byl knězem
 a lebka jeho byla výheň děsná.
 Tu vznik a zničení a zima, vesna,
 vše projelo jím, chvělo jím a hřmělo.

On sám byl kyklop, titan, jehož čelo
 se stalo prvním zřídlem poesie.
 Hle Kronos, Rhea, Zevs a Erynie
 a Gea, země, prvá lidí matka,
 a drsný Ares, Afredita sladká,
 Pan s flétnou něhy a Demetr s klasy.
 Ó mlhy, fantomy, sny, tuchy krásy!
 Vše bylo děsné, zářící a smělé.
 Snad bozi v lidském chodívali těle,
 či lidé z přepychu se bohy stali,
 les promluvil a oživnuly skály!
 Nač tvorčí síly také překypění,
 nač Harpye, nač obři storamení,
 směs netvorů a oblud? Ó, ty všecky
 snad ostříhaly první úsměv dětský,
 v němž člověk poprvé se k božství hlásil
 a myšlenku jak dračí zuby zasil!
 Ó dive! mezi titany a obry,
 v té směsi hmoty člověk již byl dobrý,
 znal sebe a žil šťastný ve přírodě,
 žil se živly, žil se zvířaty v shodě;
 neb jako měsíc v spoustu mračen divou
 nad černý bor svou záři pustí snivou,
 tak básníka zpěv dojemný tou směsí
 zní hlasem vichru hlubokými lesy
 v té vřavě tvoření, v tom děsném víru,
 ve příští věk pln lidskosti a smíru;
 zem slyší jej, se usmívá a květe:
 „Hřích buď vám cizí, ptáky vzduchu ctěte!“

ZPĚV SATYRA

Ze síti u řeky se dívám do kraje
a čekám pokojně, až réva dozraje.

Kol stráně zelené a lesy, sady, luh
mé oko azurem se opájí a v sluch
vln zaznívá mi hudba líná;
na slunci hřeju se, jak hnu se v rákosí,
hned rosy kapkami mne křoví porosí:
ó by to byly kapky vína!

Ze síti u řeky se dívám do kraje
a čekám pokojně, až réva dozraje.

Ať honbou Diany se třese stráň i hvozd,
já v stínu poslouchám, jak perly písňe drozd
na šňůru ticha zavěšujě,
na jilmu cikada jak cvrčí v poledne,
jak křídlo libelly nad topas průhledné
květ lotosový obletuje.

Ze síti u řeky se dívám do kraje
a čekám pokojně, až réva dozraje.

Mnou ani nepohne zvuk sladké píšťaly,
 na kterou hraje Pan, když zdřímnou úvaly
 a ve vlnách se zhlíží slunce;
 mne baví hlemýžď víc, ježž vidím ve trávě,
 jak hýbá tykadly a leze zdlouhavě,
 i vosá bzučíc na merunce.

Ze sítí u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje.

Jen v parnech velikých do slují krápníku
 se skryju, hovím si na vlhkém trávniku,
 jímž hravý větrík pohne s těží,
 a myslím skonejšen vln hudbou tajemnou
 na mnohou Dryadu, jež prchla přede mnou —
 Ó sluje hluboké a svěží!

Ze sítí u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje.

A večer v rákosí tu číhám potají
 a ukryt dívám se, jak v lázni svlékají
 šat dívky plaché z Erymanthu,
 jak skočí do proudu, když vrazím mezi ně,
 až voda tryskne výš a blyskne na třtině
 jak zářící dešť diamantů.

Ze sítí u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje.

Tak čekám; dnové jdou, plující oblaka,
 vln hudba, šum a smích mne v lázeň přiláká,
 i vrhnu se tam střemhlav, tonu,
 a mořské trávy změť mi sedla v kadeře
 a perly do vousů, že v plné nádheře
 se vyrovnám i Poseidonu.

Ze síti u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje. -

A blízký je ten čas, již zrna nalívá,
 jak šperky z topasu kmen holý pokrývá.

Ó, hrozen, Héliá syn voňný!
 když mačkám v pohár jej, mne schvátí stejný cit,
 jak v drsnou ruku svou bych, ó Maenado, chyt'
 tvůj nahý prs bez pout a clony.

Ze síti u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje.

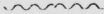
Jde radost do světa, jen strojte místa jí!
 Kdes v lesích Maenady již thyrsy chystají,
 v mých očích velké jitro svítá. —

Jsem drsný, vím to, vím; jsem hnusný, jedno mi,
 já hlavy milenců blíž skláním pod stromy,
 jsem radost na dně číše skrytá.

Ze síti u řeky se dívám do kraje
 a čekám pokojně, až réva dozraje.

Jsem ňader vlnění, jsem tajné chvění úst,
když chtějí líbati; mnou hmota pílí v zrůst,
mne nezaprou ni bozi v sobě;
když urval na býka Europu bohů král,
já chyt' ho za rohy a v sluch mu pošeptal:
„Hle, teď se ozval Satyr v tobě!“

Ze síti u řeky se dívám do kraje
a čekám pokojně, až réva dozraje.

PYTHIE.

Z tmavé sluje dým se valí,
 kněžko, sedni na trojnož!
 dým tě v závoj hustý halí,
 oko tvé se něhou kalí,
 snům do klína hlavu slož!
 Zem se chvěje, stená, duní,
 rudou zoří sycen vzduch,
 ty jsi spita laurů vůní,
 v ňadrech tvých již hnul se bůh!

Juž se zmitá ve snů moři,
 bílý prs již zbaven pout
 jako měsíc z vln se noří,
 zrak jí svítí, plane, hoří,
 větrem šlehá vlasů proud.
 Rtem jí bolest divá cuká,
 zrak již v sloupu, v křeči pěst,
 šílený ples, sladká muka —
 jak jest drahá pravdy zvěst!

Nesouvislá mluví slova,
 dlouhý jásot, slabý vzdech,
 jako socha Memnonova,
 když ji záře purpurová
 koupá z rána v plamenech.

Venku lid kles' na kolena
a kněz hlavu sklání v prach,
zda to demon aneb žena,
neví sám teď v myšlenkách. —

Přešly věky, plíseň šedá
halí Delfis, Dodonu,
člověk sám teď pravdu hledá,
sám již pevnou rukou zvedá
tajů přísných oponu.
Co v symbolu stajeného
květlo, teď jest činem již,
člověk měří srdce svého
hloub i nebes hvězdnou výš.

Co dřív v svatých zdrojích znělo
a co značil ptáků let,
čím se větrem listí chvělo,
kam se dělo? Oněmělo,
bez tajemství náš je svět!
Však ty tóny sladkých bájí,
v nichž spí símě lidských tuch,
v básníka se píseň tají,
teď jen v písni mluví bůh!

Poesie! mluvíš ze sna
v moře snů se stápějíc,
na ňadrech ti pučí vesna
a na retu hudba plesná
příštím věkům zvoní vstříc;

ty jsi pramen, v němž se koupá
lidský duch, když bojem zmdlen!
kež tvá jedna krůpěj skoupá-
svlaží rty mé, jedna jen!

Balvany jsou tvoje slova,
jimiž člověk v nebe hřmí,
spící sfingo, vztyč se znova,
zapěj socho Memnonova,
jitro zde, kdo zoufat smí?
Okno moje slza roší,
rci, kde báj, kde pravda jest?
Vždyť hle celý vesmír nosí
na své skrání věnec z hvězd!

AKTEON.

Kam obrátím se? běda!
 mech kolem sbročen krví,
 ruch v listí a šum v mlázi
 mně radí k útěku; leč běda! běda!
 tluk srdce náhle hrubou ztajen srstí
 a čelo moje trhá
 svou větevnatou korunou, již každý
 by záviděl mi jelen, větví střechu.
 Ha, z dálky země duní
 1 Diany honbou divou!
 Ryk vlastních psů rve sluch můj unavený.
 Ó běda! běda!

Co zavinil jsem, Diano? Ó hrozně
 a krutě trestáš lásku!
 Co zavinil jsem? Chtěl jsem vidět nahou
 tvou nesmrtelnou krásu,
 ne poškvřněnou prašným kalem honby,
 jak mihla jsi se často kol mé chatky,
 když o polednách hověly si v slunci
 2 bříz vzdušné vrcholy, a bílé
 na temných vodách unavený vedrem
 když leknín přivřel oko!

Chtěl vidět jsem tě nahou,
 jak v nachu dřímáš, v ambrosické vůni,
 v Olympu síních zlatých,
 v Mus prozpěvu a při Gracií tanci.
 A uviděl jsem! — To vítězství moje!
 A zhynout musím! — triumf tvůj to, krutá!
 Leč zhynu rád; já viděl,
 co nedopřáno smrtelnému oku,
 já s chlípnou těkal vlnou
 po kouzlech tvojich nesmrtelných údů;
 kol mramorových boků
 já v duchu vinul svalnaté své páže,
 a na kypících nadrech
 skráň potem honby, vlhká
 líp zdřímнула než v sametovém mechu.
 Já viděl — což mi život?

Ha, honby, ryk se blíží!
 viz houštím chrtí oko
 jak pochodeň se mihá!
 Juž klesám k zemi. — Větre,
 jenž často chladils horké moje čelo,
 ó vezmi na svá křídla
 mé poselství a dále nes je světu!
 Kdo poznati chce krásu,
 ať zbožně čeká, až jak zázrak nebes
 v klín sama jemu skane
 v snu lunojasné noci,
 jak tknuté září slunce
 do vonné trávy sklání o poledni
 se granatové jabko.

Leč běda, rukou smělou
kdo strhnouti chce závoj, jenž ji halí!
Leč běda, kdo ji získati chce vinou!
Tak v mukách, smělý lovec,
mře Akteon, co zatím při měsíci
v snech blahé lásky pastýř hoch se kochá,
s) Endymion

PSYCHÉ A SATYR.

U Alfea na břehu květnatém
 za sebou lesů snivou nádheru,
 před sebou tiché řeky zrcadlo
 a modré nebe jihu nad hlavou,
 jímž jako bílých růží řetězy
 tlum čápů táhnul v dlouhých liniích,
 ve zamyšlení Psyché seděla,
 pol dítě ještě, polo panna juž.
 I dívala se do vln tekoucích
 jich povrch čeřic v pěnu stříbrnou,
 a v snivém zraku cos jí zaplálo
 jak blesk, jímž azur v nocích červnových
 se bez hřímání zaskví na chvíli.
 I dívala se, kam spěl ptáků let,
 jenž menší vždy ve tůni etheru
 se ztráceli jak vločky sněhové,
 zas mihli se pak, jako v poháru
 když trysknou bílé vína perličky;
 i dívala se dlouho za nimi
 a těžký vzdech jí ňadra rozvlnil,
 ta útlá ňadra jak dvě poupata
 na bílé růže keři pučící.
 Pak usmála se tiše, blouznivě,
 a prohlížela s děcka zálibou
 ve jasné vodě úběl údů svých.

Dnes poprv, zlaté síně Olympu
 co opustila; v děcka blouznění
 jak nevěstu zem zřela před sebou;
 vše svátkem bylo jí, pták zázrakem,
 a včelka, která, hledající med,
 až k vodě v zkvětly leknín zbloudila,
 jí zdála se ve slunce paprscích
 být oživenou, malou jiskřičkou,
 jichž lesklý dešť se denně vyřinul
 pod koly Hélie, by v půlnoci
 na klenbě nebes vzplály hvězdami.
 Květ lotosu se bála utrhnout,
 a v řece když svůj zřela obličej,
 tu podivením ruce roztáhla
 a chtěla sestře letět v náruči.
 Leč na dně řeky sestra domnělá
 též ruce vzpjala, též se usmála;
 a šuměl proud a ptáci zpívali,
 les z dálky hudbou svou je provázel
 a nad hlavou jí čápi létli v jih.

„Jest krásná zem, je nebes krásnější,
 vše ples a vůně, všude mír a klid;
 a jaký život! Z rána pod mechem
 již sama volá na mne jahoda
 svým purpurem, a v žáru poledního
 květ nabízí mi kalich rosy pln,
 les dá mi lože, louka květiny,
 a nevím, po čem toužiti mám víc!“

Tak polo slovy, polo myšlenkou
 se bavila nad vlny skloněná
 a s oblibou — neb i v své mladosti
 již byla duše ženou poněkud —
 na krásu svou se v řece dívala,
 na údů ovál, ňadra perlová,
 na retů korál, vlasů zlatý třpyt,
 a smála se a v ručky tleskajíc
 zaš byla děckem. Nahlas snila dál:

„Vše krásné jest, co vidím ve vlnách,
 jen jedno se mi přece nelíbí:
 nač na ramenou se mi kolébá
 dvě azurových křídel průhledných?
 Cos létlo kol nad vody povrchem
 a mělo též dvě takých perutí,
 tak jemně tkaných s leskem kovovým;
 to těkalo jak v hlavě mojí sen
 od květu k řase mezi vlnami,
 a zmizelo kdes v šerém rákosí
 jak úsměv tichý v obličejí mém.
 Cos ve květinách spalo v poledne
 a mělo stejná křídla lehounká,
 na kterých azur hrál si s purpurem.
 Leč k čemu já mám perutě ty nést?
 Já zřela večer, dřív než měsíc vzplál,
 mně příbuzné a stejné bytosti
 v rej zatáčet se rosné po nivě,
 se koupat v řece, ale žádná z nich,
 ač mohutnější byly údy jich,
 přec na svých bedrách křídel neměla.

V kmen dutý stromu z rána skočila
 mým vyplašena krokem těkavým
 též jakás žena, krásná jako já,
 však rovněž bez křídel. Proč jenom já
 mám na bedrách jich nésti vlnění?"

A snila zas a do vln patřila,
 a nevěděla, v síti, blízko ní,
 že Satyr spal. Hle, teď se probudil!
 Byl po pitce a noční orgii,
 vous zcuchán ještě vínem vlhký byl.
 Mnul sobě malé oči, pitvorně
 se ušklibnul a chtěl se převalit
 zas v husté síti k nové dřímotě,
 když Psyché uzřel blízko na břehu.
 I skrčil se a chráněn rákosím
 se plazil k ní; zrak jeho sítím plál
 jak bludička. Dost blízko nyní byl,
 leh' na břicho a těžkou hlavu svou
 o huňaté své ruce podepřel
 a šklebil se na Psyché patřící,
 a nemoha se déle udržet
 mlask' ústy hlučně; byl to zpola vzdech
 a zpola útok, co mu sjelo s rtů:
 „Jak pěkné dítě, mladá беруška!“
 Psyché se lekla, trhla hlavou svou
 a zřela Satyra: „Ha, obluda!“
 a chvěla se jak lístek osyky.
 On ale blíž a blíž se plížil k ní,
 zrak jeho plál jak zářná pochodeň,
 na rukou každý sval se napínal,

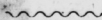
juž páže vztáh', by strhnul ji v svůj klín —
 smích jeho z dálky opětoval les: —
 tu Psyché obě křídla rozpjala
 a vzlétla výš jak vážka nad vlny,
 v azúr se vznesla pestrým motýlem
 a dolů zněl smích její stříbrný,
 jak laškující povyk hrdliček
 zní z šedých skal, když lesy v slunci spí
 a poledne se dívá do řeky.

Když s výše své se Psyché dívala,
 tu viděla, jak Satyr sklamaný
 se vrhl v tlum se koupajících nymf,
 jak jednu strhl silným ramenem
 v své objetí, ji táhl v lesní sluj.
 On smál se, ale nymfa úpěla,
 tak bílá ona — on tak špinavý!

A juž se Psyché nedivila víc,
 proč na bedrách má křídla motýlí.

* * *

Ó Poesie, jak v prach všednosti
 by často chtěla Skutečnost tě rvát!
 Ó jaké štěstí, že též křídla máš,
 host na zemi, že můžeš uniknout
 zpět v domov svůj — ty dítě étheru!

K E N T A U R.

JULIU ZEYEROVI.

Kotouče prachu spěly ku obloze;
 hluk dutý zněl, jak v hromů těžkém voze
 sám nebesy by Zeus jel rozhněvaný,
 zem chvěla se a těžké pádné rány
 jen sypaly se jako krupobití.

Co je ten mlhy sloup? Co v něm se řítí,
 je bohů s titany to půtka nová?

Snad roztrhli svá pouta demantová
 a prolámali Tartaru zdi skalné?

Mrak prachu kles'. Co vidím! stádo valné
 Kentaurů vzteklých proti sobě bouří!

Boj nový zas a v těžkém prachu, kouří
 vše zahaleno jako sen se mihá.

Jen slyšet lze, jak rána ránu stihá,

jak oštěpy a kamennými kyji
 se porážejí, mlátí, tlukou, bijí,

jak skály rvou a balvany jak hází
 na hlavu sobě. Oreada v mlázi

a Nymfa plachá ukryla se v síti.

Boj neustává: celý platan chytí
 ten v gigantické páže a jej vrhne
 v tlum bojujících; pádem svým strhne
 tam jiný druhých celý řad a valí
 se všecko v zmatku přes žulové skály,

jich kopyt ranou jisker dešť se budí,
 ten zadkem v útok žene a ten hrudí,
 a všickni řvou jak tisíc dutých hromů.
 A nyní s hřbetu skalnatého lomu
 se šinou dolů v chaotické směsi.
 Hle, pěnou jich a krví skalní tesy
 jsou zbarveny, i Peneus již rudne!
 Laň, která chtěla na své toulce bludně
 se v síti napít, prchá v houšť jak střela.
 Juž zmizeli; však ještě dlouho chvěla
 se země jejich kopyty jsouc sbita.
 Jak černý mrak jen na obzoru kmitá
 se jejich tlum, jenž neustává v boji.

Nad řekou na skalině cedr stojí,
 sám v popředí zde na pokraji háje
 sní, mohutné své větve rozkládaje.
 Mech pod ním zove k odpočinku měkký;
 od jeho kořenů nad plání řeky
 lze rozhlednout se v dál až ku obzoru,
 kde v modrém věnci hora stíhá horu,
 kde Olymp trůní, prah k nebesům svatý.
 Na vrchol cedru první východ zlatý
 slal různý svit, když branou nebes vcházel,
 tam poslední své růže večer házel,
 sám Zeus jej šetřil blesky svého hromu.

Od časů dávných v starém tomto stromu,
 v pni zdoutnalém se sličná Dryas kryla,
 snad jeho duší, jeho žitím byla.
 Ó sladký čas, vše žilo, strom i vlna!

Kentaurů bouře stichla hrůzyplná,
den jarní smál se v luzné svoji kráse,
pták ve vzduchu, brouk v květné hýřil řase,
vzduch průsvitný byl, zeleň listů svěží,
a vlny v řece takým chvatem běží
a taký hovor vedou neustále,
že rozzvučí se srdce staré skále,
že rozšumí se dumné vršky lesa,
že všecko vzletá, usmívá se, plesá,
že země celá úsměvem jest bohů.

Tu pohnul se keř kvetoucího hlohu;
cos za ním zvedlo se, zas kleslo znova,
teď vzdechlo to — viz, hlava titanova
se vzpjala výš a za ní hrud' a boky,
a celý kolos vzpřímil se, mdlé kroky
obrátil v stranu, kde stál cedr starý.
Byl poražen a slunce palné žáry
mu vlévaly jed v gigantické oudy.
Byl ohromný, jak balvan neb kus hroudy
by oživnul v koňského těla tvaru.
Zrak sršel blesky, žíly v bouřném varu
jak provazy se napjaly a chvěly.
Chtěl zaměřiti v jilmový les ztmělý;
leč schvácen mdlobou pod cedr se sřítíl.
Sen zimničný jej v náruč jal, on cítil,
jak v novém boji, novém ve zápase
s kentaurů celým vojskem potýká se,
a vítězem jak sám jest nade všemi,
jak mdlý v pocitu slávy své pad' k zemi;

jest pod stromem a sní na mechu vonném.
 Kraj v zlaté páře stopen, tajným stonem
 se chvějí listy obrovského cedru,
 had v písku dřímá ve poledním vedru
 a vlny v řece zvolna jdou jak v spaní.
 On ale bdí a vidí, kterak sklání
 z pně stromu, jenž byl skoro dutý celý,
 se k němu dlouhý stín a sříbroskvělý,
 jak sedne k němu, jak svým vlastním šatem
 mu obvazuje rány, a jak zlatem
 svých vlasů jeho hlavu zahaluje.
 On sotva rety v spánku pohybuje
 a cítí přece, jak dvě ňader vlny
 se dotýkají — pocit tajuplný,
 neznámý posud, — drsné jeho hrudi.
 Ha, nový svět se v jeho duši budí:
 on cítí, jak mu něco bouřně bije
 a stejným tlukem na srdci; on kryje
 své nemotorné údy v náruč měkkou.
 On blažen jest a slzy jeho tekou;
 on, kentaur, netvor, balván oživený,
 on cítí poprv sladkou bytost ženy,
 on v jejím zraku víc než Olymp vidí,
 on nebešťanům více nezávidí,
 on zšilel by! Slyš! v listech stromu táhlé
 zní vzdechnutí: „Ó miluj!“

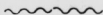
Leč v tom náhle

se kentaur vzbudil; všecko to snem bylo
 a všecko klamem; znovu oživilo
 v něm staré utrpení, staré vzteky.

Strom bez hnutí stál ve zrcadle řeky
 své ukláněje větve sukovité;
 na každé bylo ptačí hnízdo skryté,
 však němé teď — kraj lhostejný byl, tichý,
 jen zdola zněly z vln, z rákosí smíchy.
 I sklonil kentaur nad řeku své čelo
 a dolů zřel . . . Cos ve vlnách se chvělo;
 to nebyl on, tak děsný nebyl přece!
 A pravda zlá, svůj obraz viděl v řece,
 ty nemotorné, neohebné údy,
 bez lesklé srsti hřbet, jen krví rudý
 a kopyta jak hrozná, jaké nohy!
 A, blázen! on chtěl zahanbiti bohy
 svou radostí, že miluje ho víla?
 Ó jistě, jistě v nejhlubší dno skryla
 se ve svém stromě, když kles' raněn v trávu.
 A ona měla hladit jeho hlavu,
 svá vzdušná ňadra tulit k jeho? K smíchu!
 Vždyť i ten rákos směje se mu v tichu,
 jak mohl takto klamat v snění sebe.
 Hle, směje zem se, směje se mu nebe,
 hloh, kam se skryl, i v řece šumné vlny,
 les šklebných očí Satyrů jest plný —
 to všecko směje se, že láskou šflí!
 A on se vzchopil vzteklý a v té chvíli
 se rozběhl a jedním děsným rázem
 svou hlavou vrazil v cedr — klesl na zem,
 krev černá proudem proudila mu z lebky,
 zem zaduněla, mech se zachvěl hebký,
 on zaúpěl a skonol . . .

Slyš! vzdech dlouhý,
pln něhy, bolu, lítosti a touhy
se vydral z cedru; „miluj!“ vzduchem znělo,
a všecko listí na větvích se chvělo
a vodopádem řinulo se dolů,
jak slzy přes líce se řinou v bolu
na mrtvé tělo; hnízda s větví spadla,
a každá větev úpěla a svadla,
a brzy suchý strom se zhlížel v řece.

Co kentaur snil, snad nebylo snem přece.

P A N.

Z všech Olympických jest mi nejmilejší
Pan, duše světa.

Vím, jistě vím,
že kdys v chaosu propasti jsem dřimal
na jeho svatých ňadrech.
On, náhle tajnou mocí
když ze sladkého byl jsem vyrván spánku
a vržen v proudy žití,
mne učil hráti na píšťale lesní,
1 on naučil mne znáti ptáků hnízda,
on pověděl mi, kde jest vonná tráva,
mech pružný v tmavých stínech,
vzdech ozvěny mi vyložil i šumný
pláč vodopádů.

Náhle

mně zmizel. Darmo, darmo jsem ho hledal,
hvězd ptal se, zda-li nejsou drahokamy
na řasném jeho plášti,
a bloudil jsem a volal ve propastech
2 při vichřici a hromobití, v blescích
jsem koupal skrání svou lkaje: „Otče, otče!“
Leč bouře jen a větrů smích mi zpátky
zas vrhly náрек můj. Pan zmizel. Celá

kol příroda jak ztratila by duši,
 jak nemohla by najít pravé slovo,
 jímž strhala by pouta svého spánku.
 Mně bylo, když jsem ve myšlenkách bloudil,
 jak uviděl bych ve úvalu lesa
 kdes podivný květ opojivé vůně,
 však marná snaha — najítí jej nelze. †
 A tak jsem bloudil ve přírodě němé,
 jen: „Otče! otče!“ za ním lkaly rety,
 jen: „Otče! otče!“ za mnou zněly skály.

Tu jednou — bylo leto —
 šel v poledne jsem lesem; vůně těžká
 se nesla z mýtiny, kde unavený
 na trávě motýl kolébal se líně
 a much a cvrčků zněla jako ze sna
 mdlá melodie. Tu jsem viděl dívku;
 ve trávě spala. Ach, tak sličná byla,
 že slunce svojím zlatem
 na jejích zdřímlo rozhalených ňadrech,
 že vánek s jejím pohrával si vlasem
 a lesní narcis skloněn k její hlavě
 jí šeptal v žárlivosti:
 o jak jsi krásná, sestro!
 A nevím, čím to bylo,
 já musil k ní si usedouti na mech
 a líbat ústa, objímati boky,
 až náhle divem nebes
 jsem cítil, tiskna hlavu v její ňadra,
 má duše opojená
 jak splývá v duši světa,

jak mizí mez, jež od věčna mne dělí,
v mých ňadrech náhle jak propasti zejí!
I zajásal jsem, neb na ňadrech ženy
jsem tebe nalez', Pane, dárče klasů,
na ňadrech ženy nalezl jsem divem
klid chaosu a ztracené své božství.
I bylo mi, jak druhdy dávno, dávno,
když v bezdné tůni nestvořený spal jsem
na otcovské tvé hrudi!

Z všech Olympických jest mi nejmilejším
Pan, duše světa,
on navrátil mír zmítanému srdci
a hrát mne učil na píšťalu lesní.

OHLAS.

Tichý večer, kraj se zvolna stmíval
 ve posledním leta půvabu,
 nade mnou pták osamělý zpíval
 v lesklých hroznech zralých řerábů;
 nyní odlet — duch můj spěje za ním
 v říši báje jsa okřídlen snem,
 letí k svěžím, zelenavým stráním,
 nad moře, jež líbá jejich lem.
 Modré nebe! vůněmi břeh dýše —
 svatá Hellas! ňadra dmou se výše. 10

Moře pláň se jako ve snu chvěla,
 slunce haslo v nachu opálu,
 loď jsem viděl, kol předhoří spěla
 jak myšlenka duší pomalu;
 u kormidla zpěvy zaznívaly,
 vzduch se chvěl syt noční lahodou,
 v stříbro pěn se vlny rozplývaly,
 časem delfín mih' se nad vodou,
 za ním v perlích kapky letly vírem,
 vesmír dýchal svěžeství a mírem.

Zlatou dobu země tenkrát měla,
 člověk boha v nitru vlastním nes,
 růže kvetly lidem kolem čela,
 v srdcích láska, nadšení a ples.
 Dionyse! žezlem širé země
 byl tvůj thyrsus spjatý břečťanem,
 smrt se k lidstvu skláněla jemně
 ve snu září hvězdnou protkaném,
 nebes krásou mramor skvet — leč běda!
 nad světem již velký stín se zvedá.

Vlny siným zkalily se rmutem,
 plavců píseň stichla veselá,
 vítr zalkal v stonu dlouhém, dutém,
 v hlubinách se země zachvěla;
 hory dříve svěžím kryty šatem,
 ční teď k nebi jako mohyly,
 noční mhou, červánků smutným zlatem
 slyš, co zní jak věštba Sibylly:
 „Mrtva země jest a věčně kleta,
 Pan teď zhynul, mrtev jest duch světa.“

„Zhynul! zhynul!“ vesmír opakuje,
 vlny, tráva, stromy na horách,
 všecko chví se, skály, keře, sluje,
 „Zhynul! zhynul!“ šumí lesní svah;
 orel, jenž dřív světy měřil v letu,
 schvácen zvěstí tou se unavil,
 růže ztratila svou vůni v květu,
 v mlází pták se v písni zastavil,

slunce zhaslo v ztemnělých vln rovu
a mha spadla rovna ku přikrovu.

A loď spěla tiše podél skalin,
jak člun duchů tratila se v tmách,
chrámy bohů keři divých malin
zarostly, jich sloupy klesly v prach.
Lidstvo! vidím ve zrcadle ducha,
jak s tou lodí v dálku zmizely
tvoje mladost, tvého božství tucha,
úděl krásy, dětské veselí;
ti, jenž slyšeli zvěst smrti Pana,
viděli tě v sklonu tvého rána.

Co let prošlo, nežli struny mojí
tknul se žal ten křídlem pověsti!
co let prošlo — lidstvo v stálém boji
touží po míru a po štěstí.
V hrozny řeřábu zas ptáče sletlo
a zas píše žal svůj dojemný,
co v mé hrudi myšlenkami zkvětlo,
klíčí v písni kalich tajemný,
a mně zdá se, co přírodu tísni,
chce teď v mojí ulevit si písni.

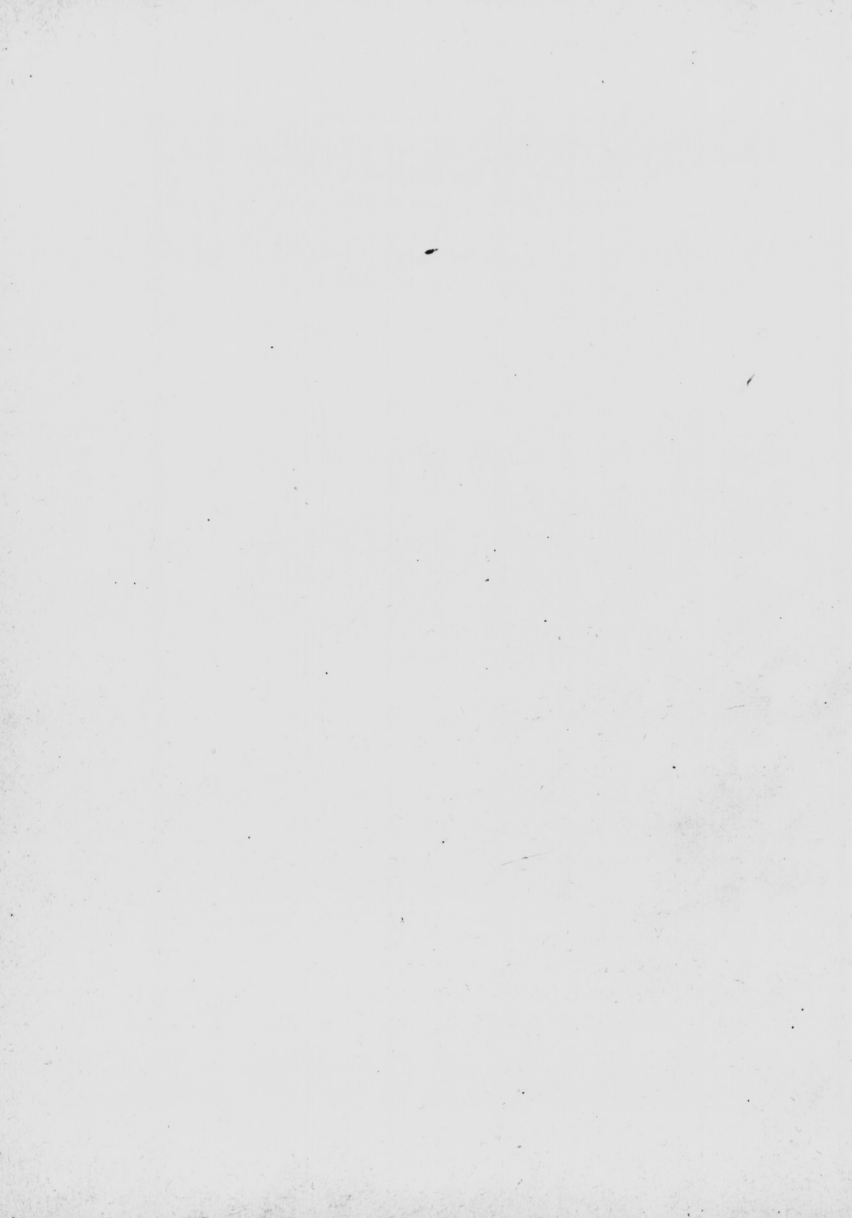
Duchu světa! rci, zda tvým jest rovem
vesmír celý, či duch básníka,
hřeješ sluncem, mluvíš věštím slovem,
když prst jeho strun se dotýká,

toužíš, zápasíš ve stálém sporu,
zaklet v hmotu chvíš se tušením,
hvězdami chceš mluvit na obzoru,
hukem vod a stromů šuměním?
Či jsi mrtev a svit slunce siný
ozařuje nám jen zříceniny?

III.

OSM LEGEND STŘEDOVĚKÝCH

TVAR JIDÁŠE.

Kam pohledneš, tam rakve; stojí v kole,
pnou se až k stropu, hromadí se dole,
ty rovně na sobě, ty křížem leží,
těch dlouhá řada podél stěny běží,
ty v zděných výklencích se zpola tají
a jen svým čelem z temna vyčnívají.
Jsou všechny prosty z dřeva aneb z kovu,
na víkách jejich symbol k víry slovu
se pojí v tichou modlitbu: tam lvíce
řve v záři jitra, jinde holubice
mající v ústech olivy snět letí,
dva andělové jinde ve objetí,
tam kotva naděje, dvě ruce v mraku
tam drží se a jinde ve oblaku
lze spatřit soudnou váhu Hospodina.
Ta klenba dlouhá jest, však úzká, stinná;
kam zrak se točí, samých rakví rysy.
Se stropu v prostřed kalná lampa visí
na řetěze, jenž rezaví; svit líný
se zvolna klade mezi těžké stíny,
po deskách rakví mihne se a těká
jak naděj na vzkříšení, na něž čeká
hrob věky. Dočeka se? — Blah, kdo věří.

Noc minula, svit jitra již se šerí,
 i lampa hasne; ví snad, že se blíží
 den, jenž jest nocí v katakombách. Mřící
 hluk zazněl chodbou, s pochodněmi spějí
 dva kněží napřed, v davech vycházejí
 a v mlčení, kdo probděl noc tady.
 Jdou, rostou v zástup, jsou jich celé řady,
 však nejvíc žen, jež věří a jež pláče.
 Jdou v šatě černém; s hlavou svislou kráčí
 z nich mnohá a pak v kout zabočí tmavý,
 nad prostou rakví blíže zdí se staví
 a klekne, znova modlí se a vzdychá.
 Ti šeptem hovoří, ti ještě zticha
 žalm opakují i řeč kazatele;
 ti stojí na zvědách, jich oko bdělé
 se vbodá v tváře, hledá tahy známé,
 jich ani zakuklení neoklame;
 jsou bratří v Kristu, vespolek se znají.
 Vše jako vždy jest lží, co strach jim bájí;
 jsou dobře v zemi mezi hroby skrytí,
 zde mohou jistě Kristovu krev pítí,
 chleb lámati a lásce sebe učit,
 dnes vírou jásat, zítra dát se mučit.
 Jdou; celá chodba prázdná v krátké chvíli,
 jen kněží jsou a strážci, kteří zbyli.

Leč také tito vyšli v krátkém čase;
 jich kroků ohlas chodbou rozléhá se,
 zní z hloubi ještě, jak z dna rakví temně,
 jak řečí mrtvých chvěla by se země,

pak zanik' zcela. V katakombách šero,
 jen lampa plá a černých rakví stero
 své stíny metá po stěnách i půdě.
 Hle, vzadu cos plá ještě krvorudě!
 to věčné světlo; za ním oltář prostý,
 stůl obětní jest rakev, jeho skvosty
 jsou kosti mučeniků; svícenů není;
 nad oltářem ve matném osvětlení
 jest obraz prostě na zdi malovaný:
 ve středu Kristus, kolem s každé strany
 dav apoštolů sedí při večeři.

Kdos kráčí chodbou; hle, stín jeho měří
 od rakve k rakvi prostor země malý;
 jde pomalu, a černá kápě halí
 skrání k prsoum nakloněnou; snad se modlí.
 Teď kráčí dál, u rakve zase prodlí,
 jak chtěl by čísti nápis zbledlý zpola.
 Tot jáhen Šimon.

Jak ten, jehož volá
 hlas cizí, když se octnul v hloubi lesů,
 on zastavil se, jak by chvěl se v děsu,
 a chvíli váhal; popošel, stál znovu,
 snil jako člověk, jenž zří na dno rovu,
 pak ušklíb' se jak Satan, když sved' Evu;
 cos rovno vzteku, posměchu a hněvu
 mu spělo tváří, přeletlo mu tahy.
 Hlas mluvil v něm: „Nač přešel jsi ty prahy,
 nač mezi hroby vláčíš celé žití?
 Pojď, vyjdi z hrobů, pojď, tam slunce svítí,

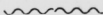
zde pláč a vzdechy, tam jen smích a vřava.
 Sto zlatých peněz tomu Caesar dává,
 kdo najde tajný vchod k té černé sluji,
 kde divoši, jenž křesťané prý slují,
 se v noci sejdou, boha svého jedí.
 Řím chce se bavit, celý národ sedí
 již v cirku připraven, chce tleskat, hlučí,
 hlad šakaly, Caesara nuda mučí;
 to srovnati, je obé v tvojí moci.
 Jdi, vyraď vchod, sem uveď vojsko v noci,
 a zbohatneš! Svět bude tvůj; číš vína
 se nevyprázdní, tou se zapomíná —
 • zraď křesťany!“ — On stojí, dosud váhá.
 „Kup nevěstku si, která celá nahá
 si lehne před tebou; jdi, bav se v lázni,
 jdi do areny, dívej se, jak blázní
 ten kolos velký, který sluje Římem,
 jdi opojit se rév a krčmy dýmem,
 nech modlitby; ten stálý vzdech se hnuší!
 Zraď křesťany! Ten těžký vzduch zde dusí;
 to není život, to je plíseň hrobů!
 Jdi, hejři, pij!“ —

Stál v snění dlouhou dobu
 a pak se vzbopil. Odhodlán jest k činu;
 jde rychle mezi rakvemi, v jich stínu
 chce v pravo zabočit, leč věčné světlo,
 jež od oltáře planulo, jej spletlo:
 kam, nevěděl a zastavil se chvíli.
 Kol ticho, tyto rakve němý byly,
 myšlenky jeho nikdo neuhodnul.

Chtěl kolem oltáře, leč jak by bodnul
 jej kdosi k srdci, musil znovu státi,
 ve záři světla, jež zřel krví pláti,
 zrak jeho padl na večeri Páně.
 Zřel Krista v středu, k levé, k pravé straně
 tlum apoštolů kolem něho v kruhu,
 jak s otázkou by druh se točil k druhu:
 „Kdo jest, jenž zradí jej?“ tak hovor vedou;
 a spatří hroznou, zoufalou a bledou
 tvář vlastní místo Jidášovy tváře!
 Zda stínů hra, či lampy rudé záře?
 Však nikoli — to on, dlaň jeho stiská
 a tlačí k prsoum měsíc, žářem blýská
 zrak hltavý a v bezedno se ztápí.
 Ten Jidáš jako on má černou kápi,
 týž vlas, týž vous, ty tahy zdivočilé!
 Zří sebe na stěně. O hrozná chvíle!
 Jest Jidášem, kol hlasy, jenž se radí:
 „Kdo mezi námi, který mistra zradí?“
 A kdo se ptají, to jsou mrtví tady!
 a nahoře a dole, celé řady
 těch rakví mlčících ty mluví k němu!
 Chce prchnout — nemůže, chce smát se všemu,
 chce volat — mlkne, vztýčí se — a padá.
 A Kristus praví: „Satan, to jest zrada!“
 a hroby praví: „Zrada smrt jest věčná!“
 A těchto rakví řada nekonečná
 zná jeho myšlenky, v těch hrobech náhle
 se popel pojí v tělo, kosti zpráhlé
 vrou životem, tam sterá srdce bijí
 a jejich tluk dí: „Zrada, ta jest zmijí,
 jest nocí, hrobem, pádem, zatracením!“

Kles k oltáři. Však jeho těžkým sněním
tvář Jidášova, jeho vlastní, plála
jak zážeh pekel. Kam se hnul, tam stála,
šel k bráně katakomb, leč vždy znova
jej lekala tvář hrozná, Jidášova,
ty vlastní bledé, sesínalé líce.

Prch' někam na poušť, nevrátil se více.

JARNÍ ZPĚV A HASVERA.

Matko země!
 Novou záříš zdobou
 v zrak můj unavený,
 zakalený prachem.
 Zase kolem skrání
 vineš sobě věnce
 zelenavých lesů, vonných křovin,
 myšlenky tvé zase spící dlouho
 pod ledem tvých ňader
 spějí v azur nebes ^
 skřívánčími křídly.
 Jak jsi šťastna, matko!
 V klidu pohroužena
 ve úsměvu tichém pozoruješ,
 na tvých ňadrech kterak pučí květy,
 kol tvých boků jak se řeky vinou,
 nad tvou hlavou jak se zvedá slunce!

Já ach musím dále!
 Matka v blahém klidu odpočívá,
 1 syn však z jejích ňader
 s mlékem viny vpil též divou touhu,
 mocnou, neúkojnou,
 poznat obor světů,

obejmouti duchem,
 co se věčně v dálku věčnou tají.
 Kdo mne žene? Nevím.
 Ale vím, že kdyby šírá země
 ztratila se v propast,
 stejně věčně blouditi bych musil
 dál od hvězdy k hvězdě,
 k slunci, k mlhovinám,
 etherem až k prahu nekonečna —
 nikde odpočinku!

Jak jsi stědrá, matko!
 Stojím v rozvalinách
 starých měst a chrámů,
 v zříceninách cirků,
 na sedadlech v prachu
 místo diváků kde sedí stíny,
 s měsícem se mihám.
 V prach, jenž kolem leží
 na sochách a sloupech,
 strásám popel dávno zašlých věků;
 ty však z něho vineš
 přímo před mým udiveným zrakem
 zelenavý břechan,
 v kolebky tak proměňujíc hroby!
 Čím jsou tobě věky?
 a čím lidé? — Nechť v těch šumných hájích
 staví oltáře svým marným bohům,
 nechť v tvých ryjí ňadrech,
 neb ve skráních skalnaté tvé lebky,

tobě jedno — usmíváš se dále
dobře vědouc, člověk přijde, přejde,
ty však ve svém nesmrtelném klidu,
kam jak v propast rád bych uvrhnul se,
usmíváš se tiše
pozorujíc větrů spor i válku,
bouře ruch i ticho jarních dešťů,
(noc i jitra.
Ve svém klidu nemohouc své štěstí
vysloviti myšlenkou a slovem
usmíváš se — jak jsi šťastna, matko!

LEGENDA POUŠTĚ.

Omar, velký kalif, prorok Mahometa,
v samotě se cvičil k podmanění světa.

V modlitbách a bdění žil na poušti svahu,
slunce pozoroval i hvězd bludnou dráhu.

Sněním tužil ducha, tělo mořil posty,
a jen lvové pouště byli jemu hosty.

Po probdělé noci jednou v jitra době
mdlý a unavený pravil Omar k sobě :

„Hlavně zvučí pouští modlitba má stálá
od večera k ránu: Veliký jest Allah!“

Ale což to platno v této mrtvé tísni,
kdo mi padne v souhlas, kdo mé plesy slyší ?

Kdyby aspoň palma zpěv můj uslyšela
a korunou skvostnou v souhlas zašuměla !

Kol jen němé sfingy ňadra tají v písku,
hlavice jen sloupů, trosky obelisků.

Marně volám, marně v dálku spěje noha,
zde jest hluchým nebe, poušť ta nezná boha!“

Domluvil. V tom zoře nad východem vzplála;
jak vždy Omar volá: Veliký jest Allah!

Zázrak! Sfinx se zvedá, ha, ten němý kámen
stoletý prach střásá s ňader svých i ramen!

„Sfinx jsem,“ volá k němu, „stráž jsem pouště stálá,
v slunce východu zvučím: Veliký jest Allah!“

Z dálky hukot. Písku zvedají se vlny
a na křídlech víchrů hlas zní hrůzoplýný:

„Samum jsem! duch pouště z úst mých peklo sálá!
i když vraždím, volám: Veliký jest Allah!“

Náhle z porostliny veliký lev skočí,
potřásá svou hřívou, blesky hází z očí:

„Lev jsem, kníže pouště! Sotva zora zplála,
řvu jí pozdravení: Veliký jest Allah!“

A kam sahá pouště obzor valný, šířý,
všady ruch a spěch a v písku hbité víry.

Kosti cestujících, kosti dromedarů,
zvedají se v písku, nabývají tvarů,

klepou hnáty svými, nesou se ve vzduchu,
do víru se točí dlouhá řada duchů:

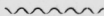
„Mrtví jsme a v naší družině smrt cválá,
rty našimi volá: Veliký jest Allah!

Ty však, dítě prachu, pomni v každé době,
kdy chceš mluvit k bohu, vždy se ozve tobě.

Byť i očím stajen, byť i hluchý sluchu,
tlukem tvého srdce mluví k tvému duchu!“

Omar vidí, slyší, trne, padá k zemi,
slzy jemu tekou přes tvář ručejemi. —

Takto velký Omar, prorok Mahometa,
v samotě se cvičil k podmanění světa.

VYHNANCI.

Dva poutníci z bran Florencie vyšli.
 Tvář prvního vous rozervaný halil,
 šat sedrán byl, na čele rozjizveném
 jak bleskem zivaly dvě velké rýhy;
 zrak nestálý se v hloubi důlků mihal
 jak ve tmě sluje šakalovo oko;
 krok nejistý chtěl klesnout každou chvílí.
 Ni na město, jež v zlatou páru jitra
 svých dómů lesklé potopilo báně
 i paláců svých třpytící se štíty,
 zrak neobrátil v dálku vytřeštěný.
 I kraj, jenž před ním v jara vděku smál se
 hor Apeninských strmou věncem stěnou
 a protkán květy, alejemi stromů,
 s jichž vrcholů v zelených vodopádech
 od větve k větvi tančí bujná réva:
 vše lhostejným, vše chladným bylo jemu.
 Dál krácel kvapně; oko stále plálo
 a sevřená pěst tuhá ňadra tiskla.

Druh jeho jinak. Zastavil se, váhal,
 zřel dlouho zpět na paláce a věže,
 šel zase dál a ještě naposledy
 se obrátil, pak sebrav sílu všecku,

jež v jemných rysech úst a tváře spala,
 trh' sebou prudce, rychle setřel slzu,
 jež proti vůli zkalila mu oko
 tak hluboké a žářem šlehající,
 že jako dýka neúprosně, ostře
 vždy vbodlo se za mocné vůle kynem.
 Mohutné čelo, na němž dcery nebes,
 myšlenky, v letu nechaly své stopy,
 mu kryla dlouhá, sametová kápě,
 z níž bledé tváře, orličí nos přísný
 a oči dvoje vyzíraly v dálku,
 jak černí orli nad skalískem srázným;
 šat řasný halil štíhlé jeho údy
 a dlouhý meč se po boku mu houpal.

Šli chvíli spolu oba nemluvíce,
 šli jednou cestou oba zamyšleni,
 až na pokraji lesa rozešli se
 a jeden zmizel druhému již z očí.
 Čím byli sobě? Vlna potká vlnu,
 list větrem hnaný tisíce má bratrů,
 dál cestou svou jde každý.

Přišel večer.

Ten, který nerad s domovem se loučil,
 se zastavil teď ve hlubokém lese;
 již cítil mdlobu, kterak z větví keřů
 naň číhá si, jak za šat chytá jeho,
 sen na víčka a tíhu sype v údy.
 Sňal s beder plášť, leh' na úpatí skály
 a zadíval se v nebe, jehož hvězdy

se smály s hůry; zdálo se, že stromy,
 ty staré stromy roztáhly své větve,
 a na těchto že houpaly se hvězdy
 jak před usnutím děti v klínu matek.
 Žluč hořkosti, jež v duši vyhnancově
 dřív překypěla v slzu trpké kletby,
 se zmírnila; snil dlouho, cítil vždycky,
 byť opuštěn byl světem, vlastí, bratry,
 po boku jemu že se bytost vznáší,
 již „poesie“ říká dav, leč „anděl“;
 kdo bez závoje viděl její tahy.

Snil těžký sen; zem, obloha a světy,
 bouř chaosu, vír potopy, smích ďáblů,
 zpěv andělů a hromy Hospodina,
 vše v jedné směsi zmateno a v reji
 nad jeho mocnou uhánělo lebí,
 jak listí vír, jež sever žene mrazný.
 Svět Virgila se světem Augustina
 vřel v těžkém boji. Lidí přešlo kolem,
 jichž tahy neznal, posuňky a škleby
 jich obličejů. rozmach údů jejich,
 v to potvory, jež zrodil dávný mythus,
 vše vířilo a vřelo v jeho mozku,
 hloub propastí i etheru výš srázná,
 směr hvězdných světů, luny pustá bradla,
 mhy podsvětí i slunná záře nebes,
 až pot se perlil přes obličej bledý
 a probudil jej kapkami své lávy.
 Tu oči otevřel; hle, výše za ním
 se sklání svrchu obrovský stín nad ním,

zří v svitu luny čelo rozjizvené,
 vlas servaný i vousu divý prales,
 i lišejníky a mech v obličejí,
 a poznává, že ten dnes ráno vyšel
 s ním v stejnou chvíli z otcovského města.
 Chce povstati, leč silnější jest mdloba.
 Stín níž se kloní, zdá se usmívati,
 zář luny lehla v strhané mu tahy —
 tak časem zdřímne mrtvém na bahništi
 a stříbrem protká šedou jeho plíseň —
 a již ho líbá na studené čelo
 a šeptá, jak by vítr dýchal v rákos,
 a znova dí: „Můj bratře!“ — líbá znovu
 a v dálce mizí jak sloup bílé páry.

* * *

U Spezie na pustém břehu moře
 po dlouhých letech zastavil se poutník,
 dle šatu, meče, sametové kápě
 již známý všem, leč mnohem pověstnější
 tou bytostí, která s ním byla vždycky,
 již „poesie“ říká dav, leč „anděl“,
 kdo bez závoje viděl její tahy.
 Tvář byla bledší, oko palčivější,
 krok stále pevný, ale volný, tichý.
 Jak šel, tu matky braly děti v náruč
 a s hrůzou všickni dívali se za ním
 a šepot jich děl: „Muž ten viděl peklo.“

On kráčet smuten na pobřeží moře,
 zrak v jedno místo upřen bádající,
 jak vidění by jakés otvíralo
 svou propast před ním a jak nevěděl by,
 zda na dno její smí svou vrhnout duši.
 Na trosce skalné, o niž mořská vlna
 se rozrážela démantovým prachem,
 muž seděl starý s rozervaným vousem,
 šat sedraný kryl gigantické údy
 a v tváři rost mu mech a lišejníky.
 I zastavil se Dante blíže něho,
 své oko stopil v chmurný pohled starce
 a dlouho, dlouho hleděli si v duši.
 Tu cizinec děl přitlumeným hlasem:
 „My setkali se; ty jsi mír již našel,
 já posud ne; dnes pólů snh jsem viděl,
 a nežli slunce hlavu složí v moře,
 o závod budu letět s pštroseem pouště.
 Kde ty jsi byl ta dlouhá, dlouhá leta,
 co z Florencie zdí jsme vyšli spolu?“ —

„Dál nežli ty; já prošel hloubí pekla,
 čist můžeš stopy snů těch v tváři mojí.
 Kam nyní jdež a kdo jsi, divný druhu?“ —

„Jsem Ahasver a kráčím v moře věků,
 víc neskříží se bludné dráhy naše.
 Jsme oba vyhnanci; teď pochopíš snad
 proč před lety jsem v lese zval tě „bratrem“?“

A nežli moh' mu Dante podat ruku,
juž mizel v dálku, jako pára mihnul
se ve skalách, teď po vlnách juž kráčel
jak bílý sloup

A Dante sklopil hlavu
a zabrav se zas v těžké svoje dumy
zabloudil z žití v prales básně svojí.

LEGENDA O ANTICHRISTU.

Ve proudech věků v smutném čase,
 u dvojí doby rozhraní
 vždy lidstvo děcku podobá se,
 jež nad propast se uklání.
 Co vidí tam? Dna nedohledá,
 mha v kotoučích se z hlubin zvedá
 a v jeho smutné srdce sedá
 jak pochybnost a zoufání.

A tím-li šerem, poesie,
 tvůj blesk se mihne prchavý,
 hned polekaná fantasie
 se zakuklí v plášť mlhavý;
 nad světy, jež se rázem boří,
 z té mlhy, jež se z bezdna noří,
 duch lidstva, který stále tvoří,
 tká fantomy a postavy.

Tu Prometheus s šije skalné
 svůj nářek mísí v bouře svist,
 tam Ahasvera k pouti dálné
 2 štve lítost, stud a nenávist,

tam krví Kaina rudne tráva,
 tam bůh na kříži dokonává,
 ba v konec věků z pekla vstává
 na dračích křídlech Antichrist.

O šeré mythy! křídlo vaše
 když náhle světem zašustí,
 ret líbající chví se plaše
 a ruka pohár upustí.
 O básníku, o mysliteli!
 3 sem obrať ducha kahan smělý,
 z těch hlubin v lidstva obzor stmělý
 můž' poznání strom vyrůsti!

Jak zní ta báj? „On přijde jistě,
 když světa běh se schýlí v sklon,
 najednou v každém viděn místě
 ve srdcích lidstva vztýčí trón.
 On zapře boha, sám bůh lživý,
 on obnoví vše staré divy,
 on spoutá blesk i vichr divý
 4 a vesmír jeho pantheon.

Vše podmaní i nivy květné
 i moří valných oblastí,
 ba k pýše své i k nebi vzletne
 jak pravé svojí do vlasti.
 Leč sotva vstoupí nad skal srázy
 a v prostor vzletne beze hrází,
 tu bůh jej náhle bleskem srazí
 až k dnu nejhlubší propasti!“

Ta báj též zvoní v ucho moje,
 s leč duše má se neleká;
 zří v svár, jež vede bez úkoje
 s dne východem tma odvěká.
 I z této tmy jí záře kmitá!
 I z těchto trnů laur ti splítá,
 neb v Antichrista báji vítá
 jen tebe — duchu člověka!

Co v přírodě jsi nepodmanil?
 kdo můž' tvé síle meze klást?
 kde zákon, jenž by tobě bránil
 v svém nitru nalézt boha část?
 tvůj vzlet zda světy neobsahá?
 V čin zkvétá každá tvoje snaha!
 Jen výš, kde bledne hvězdná dráha,
 vždyť celý vesmír tvoje vlast!

I k nebi vzletneš! — ale jiný
 čtu konec z báje temných run,
 zář východu rozhání stíny
 a proniká hlas mojich strun:
 bůh nesrazí tě bleskem s nebe,
 on rukou otce zvedne tebe
 a pro věk příští vedle sebe
 tě posadí na slávy trůn!

SOCHA.

Báj v mysli kruh jest, když se voda zčeří,
mdlá hlava klesá, ale srdce věří.

Juž osmý rok se v kláštera zděch tají,
leč poklid, po hémž toužil, jest mu bájí.

Jak ztracený sen, něco nosí v duši,
chce vyslovit jej, ale zas jen tuší.

Jak tajeno by cosi těmi zděmi —
rty otevrou se, ale jazyk němý.

A chodí chodbami a chodí sadem
a pláčem duši, tělo trýzní hladem,

a vstává s lože, před oltářem kleká,
ba juž se tluku svého srdce leká.

Tak jeseň mine, mine zima dlouhá,
a v srdci jeho stejný žár i touha.

Hle, jaro! vůní dýchá pažit mladý;
byl večer juž, když zbloudil do zahrady.

A nevěděl, kam noha mdlá se pouští,
dál v husté loubí, dále v šeré houští.

Zeď omšená tu náhle před ním vstává,
jak milý chlad tu a jak svěží tráva!

Přes omšenou zeď jasmín v plném květu
své větve sklání; brouk i motýl v letu.

A vzduch tak plný vůně opojivé,
jen pták na větvi zpívá v ticho snivé.

Tu novou mukou v něm to vzkypí náhle,
leč nadarmo! slov nenajdou rty zpráhlé.

Cos divným leskem ve očích mu hárá.
Ten ptačí zpěv, ten jasmín, ta zeď stará!

I sahá k srdci, kleká rychle k zemi
a tlačí se blíž ku zdi haluzemi,

a rozhrnuje květy s vonným dechem,
a slyší, jak mu srdce buší spěchem,

a větve trhá, rve, seč jeho síla —
ha, jaký zázrak! před ním socha bílá.

Ve staré zdi, kde stín a světlo v boji,
v jasmínu květech socha ženy stojí.

Tak svůdně třpytný je ten mramor těla,
jak boží myšlenka by jím se rděla.

A mnich se chvěje a po soše sahá,
on nevidí, že je to žena nahá. 2

On kleká před ní jako před Madonnou,
a v horkých slzách jeho oči tonou.

V těch tazích tváře, v oblých tvarech boků,
zde všecko jest, co hledal devět roků.

Z těch sličných údů divá něha dýchá,
ta ňadra dmou se jako hudba tichá.

I líbá sochu, sedne si k ní v trávu
a do klína jí sklání horkou hlavu.

Svět řecký před ním v plné kráse stanul,
a jak div boží v jeho duši skanul.

I leží tu; jak větry listím hrají,
co neznámých mu vypravují bájí!

I zdá se mu, že mysterium krásy
spí v jeho duši pro budoucí časy,

že věky stár jest, že jest stále vesna,
že nad ním letí maenad vřava běsná.

Jich slyší Evoie! ba cítí v spaní,
jak jejich vlas se dotknul jeho skrání.

Teď šťastným jest, on neví, že se stmívá,
co duši zval, to slavíkem v něm zpívá. 3

Kde srdce měl, tam vonná růže hoří
a květ svůj houpá v lásky věčné zoří.

Hle, z tváře plá mu odlesk věčné krásy,
a jasmín s rosou padá v jeho vlasy.

Báj v mysli kruh jest, když se voda zčeří,
mdlá hlava klesá, ale srdce věří.

KLASY CHUDÝCH.

Den byl tuhý; na bojišti
tisíc mrtvých Moslemů,
pod večer král s lidem domů
v hor Nevadských jedou stínu.

Nad nimi se v mlhu tratí
jako věže, hory srázné,
třeba jeti nad propastmi,
kde i mezka noha vážne.

Sem tam úzce podle cesty
v kamenité této stráni
malé pole pohořanů
v skalách leží jako v dlani.

Malé pole, bídné pole,
klásky neúhledné, šedé...
S družinou král v jednom trysku
přes to pole chudých jede.

Ale Cid, ten nad propastí
jede úzce podél srázu,
jak na ostří nože jede
rychle, směle, bez úrazu.

Každému se klasu vyhne,
který z pole trčí v dráhu,
přes balvany, přes ručeje
sotva drží rovnováhu.

Z pole král na Cida volá;
vždyť jen krok — a ve propasti
octla by se hrůza Maurů,
octla by se chlouba vlasti.

Rozhorlen Cid odpovídá,
krev se jemu vztekem vaří:
„Jak má býti v také zemi,
kde sám král tak hospodaří!

By svůj život chránil bídny,
v poli klasy chudých drtí,
by král jezdil pohodlně,
sedlák potí se až k smrti.

Veř mi, králi, bůh mi svědkem,
svatý Jakub, všickni svatí!
víc než deset králů jeden
zlomený klas chudých platí.

V spráhlých skalách bídne klásky,
neúhledné, trpasličí,
ale každý v ucho boha
proti tobě kletbou křičí.

Kudy libo jeď si k peklu —
já pojedu nad propastí,
a věř, bych měl srazit hlavu,
nebudu se v smrti třásti.

Neb kdo chudým dobře činí
a je při tom v nebezpečí,
po boku mu deset tisíc
archandělů jede s meči.

A já věřím, kdyby v propast
schýlila se náhle stezka,
pro klas chudých — sám bůh změní
v orla hor — i mého mezka.“

NA PRAHU RÁJE.

Ve skalné, chmurné sluji tmy věčné u brány
od pádu zbojných duchů spí Satan spoutaný.
Slyš! slují letí smutné a teskné vzdychnutí,
div nechvěje se hrůzou i skalní klenutí.

Zas ticho. — V svitu luny spí venku luh i les.
Tu Satan probudil se a hrdé čelo vznes:
„Ký sen mne v sítě chytal, kdo pouta moje sňal?
kdo nasadil mi křídla, bych k blankytu se vzpjál?

Kdo vzkřísil vzdor můj spící, kdo obrnil mou hruď?
kdo řek' mi: setřes pouta a vstaň a bohem buď!?
Sne! čaroději! vzhůru! jdi hledat člověka,
ať spolu roztrháme svá pouta odvěká!“

A člověk? Hledá pravdu pln vroucí naděje,
na víčkách těžké snění, na čele krůpěje;
i usnul — lampa zhasla — ó divný, divný sen!
kéž člověčenstvu jitem by moh' být vyplněn!

Zde skutkem vše a pravdou, co v snění toužíval;
i probudil se rázem a v noc se zadíval:
„Kdo, zvolal, nejtajnějších se dotknul srdce strun?
juž vím, nám země rájem a nebe to náš trůn!

Pryč staré, bludné báje, pryč hnusné okovy!
Teď člověk ve člověku jen bratra osloví;
myšlenkou vzletne výše nad čas i nad prostor,
že zmizí jemu hvězdy jak orlu čela hor!“

Na prahu nebe v nachu duch země, Ariel,
na rozložených křídlech se v divném snění chvěl,
v člověka duši zíral i v duši Satana,
zřel myšlenek jich plamen i pouta strhaná.

A v strachu, v udivení let k trůnu Jehovy:
„Ó, Pane, chop se blesků! hle, strhal okovy
své bídy člověk drzý a v spolku s duchem zlým:
chce oblohy týn ztěci a smát se bleskům tvým!“

Ó povstaň ve svém hněvu, ó bij a nič a pal!
jak druhdy do propastí je hněvem svojím sval,
až slávy tvojí leskem zem znovu zahoří!“ —
Bůh jemně usmívá se a tiše hovoří:

„Ó byt i vzpjal se člověk se vzdoru pochodní,
byt strhal s nebe hvězdy i zoří východní,
byt šlehal až ke mně všech sporů plameny
a kol mne v strachu chvěl se tłum duchů zděšený:“

Víc ku hromům a bleskům má ruka nesahá,
nechť sem až k trůnu mému jich vzlétne odvaha!
Já vstříc jim vyjdu klidný a v divý války jek:
jen skanout nechám tiše svých zraků paprslek!

To pohled mojí lásky; ten jeden, jediný
hloub sáhne nežli blesky jim v srdcí hlubiny,
on vykoupí zas lidstvo a zemi posvěť
a člověk svému bratru zas klesne v objetí!“

Bůh domluvil. V své sluji dál Satan v snách se chvěl,
nad zemí hvězdná křídla zas rozpjal Ariel,
dál člověk bděl a bádal snah nejkrásnějších pln,
a hvězdy dále spěly, dál hřímal příboj vln.

A nad propastmi vznášel se jak v den první bůh
a teplo dýchal v slunce a tvorčí sílu v luh,
by každý v květů vůni a hvězdné záři čet':
„Jen láskou trvá božství, jen láskou žije svět!“

IV.

PROBLÉMY

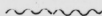
GENIŮM.

Kdož jdete cestou trnitou a srážnou
své doby nocí nedohlednou, prázdnou,
ve srdci víru, oheň na svém čele,
vy, zápasníci, věštcí, myslitelé
v tmách naklonění nad propastí času,
i vy, jímž východ zlatí snící řasu
a v oko blesky, v písni kouzlí duhy:
ó řekněte, v ten dlouhý zápas tuhý
kde pramen vaší atletické síly?
Vy zříte osu světa, kam se chýlí,
a ducha lidského, když v propast letí,
vy máte sílu stisknout, zadržeti,
nechť zpíná se, nechť potřísní vás pěnou.
Vy titani, zdaž zrozeni jste ženou?
Kdo kojil vás? Snad prsy starých Sibyl?
Když stárnul svět, vždy z duší vašich přibyl
mu nové síly proud, vždy hvězdy vzplály
mu v očích vašich. — Či snad přímo ssály
jste sílu z ňader přírody? Snad kdesi
v tmách vráskovitých skal a mezi lesy
při písni vichrů anděl bouře běsný
na ňadrech svojích kolébal vás ve sny,
v nichž zřeli jste, co nelze slovu říci?
Zda v záři hvězd anebo při měsíci

měl každý z vás jak Ježíš čas, kdy v poušti
 žil s duchem svým? Hle, propasti, kam spouští
 se lidský duch jen s bolestí a chvěním,
 vy pronikli jste myšlenkou a sněním.
 Kdo s Macbethem vás zaved' v tajné skrýše
 a ukázal vám zrcadlo, v němž v pýše
 před vámi šly v své nesmrtelné kráse
 ty věčné postavy, v něž obleká se
 jak Proteus, duch lidský, neúmorný?
 Faust pochybuje, Kain se rouhá vzdorný
 a René trpí... Člověk týž a jeden!
 Kdo ved' vás peklem, otevřel vám eden?
 kdo učil vás v ty zápasy a zmatky
 vždy obracet zrak soucitný a sladký,
 a místo hněvy jitřit, smířit láskou,
 až zdá se nám, že pouhou černou maskou
 jen byla zloba na Satana tváři,
 jež roztavena slzou v kráse září
 a volá k nám: „Být dobrým jaké štěstí!“

Kdo Šimonovi z Cyreny vnuk' nésti
 kříž potupy?

Ó znám již síly pramen,
 kde pijete, že neraní vás kámen,
 že necítíte smích a pohrdání,
 žluč v duši své, hlod trní na své skrání,
 ni hlody zmije pod kamením skryté.
 Dál! stále vpřed! vždy dál! Vy dobře víte,
 že v službě myšlenky, již všechno dáte,
 kříž svému bohu nésti pomáháte.

DVA HLASY.

Noc prchá k lesům; z tmavé její číše
 den mladý pije zlato červánkové,
 nad obzor mlhy vznášejí se výše
 a hloub se noří v moře blankytové;
 snad táhnou s nimi plaché noci snové...
 Nad rybníkem, hle, bílé páry hrají
 a každou chvíli v tvary splynou nové,
 z nich blesky slunce mocně prokmitají;
 či snad jsou závojem, ve kterém bůh se tají?

Ó jestli kdy, tož nyní bůh je blízko!
 ó jestli kdy, teď zjevuje se světu!
 teď mluví k zemi; pohled' na křovísko,
 kde rosy lesk se snoubí s leskem květů;
 i z osení jak skřivan vzpjal se k letu!
 Kol hlavy mé neznámé, tiché vlání,
 jak tisíc kol by modlilo se retů;
 v to ticho teď zvon vdech' své ave ranní
 a borů svěží šum se mísí v jeho lkání.

A mluví zvon: „V života vlnobití,
 ó poutníče, když hvězda tvoje hasne,
 výš k nebi hled'! dnes ve blescích se vznítí
 a v noci má zas modro své již jasné.
 Ó věř jen, věř! toť cíl tvé pouti časné!

A když tvůj duch ve věčnosti číš skane,
 jak hvězda s víček noci tmavořasně,
 tou vírou on před trůnem boha stane
 a jeho dechnutím k věčnému žití vzplane!“

A mluví bor: „Jen příroda jest bohem,
 jen v ní to zřídlo nesmrtelné síly;
 kam ona svým se plným skloní rohem,
 tam vzplanou slunce, bují květ i býlí,
 z nichž ani prášek v nic se nerozptýlí!
 A člověk? Blud vždy bude jeho věnem,
 dokud se k ní jak k matce neuchýlí,
 co krůpěj zmizí v moři rozbouřeném,
 však ona půjde dál v svém toku neproměnném!“

Ztich' zvon i les. — Já mlčky hlavu skláním
 a duch se chvěje v pochyb víru sterém,
 zde mezi žitím, mezi umíráním,
 zde mezi jitem, mezi předvečerem —
 ó Pane, rci, kam dodejme tím šerem?
 kde cíl jest náš? . . . kol vidím všecko kvéstí,
 i vlny zřídla jistým plynou směrem,
 ve výši skřivan jásá ve svém štěstí,
 vše kráčí cestou svou — jen člověk na rozcestí!

rozjdeme

NÁŠ OBZOR.

Svit západu se nad vodami chvěl,
 když za přístav jsem s člunem do skal vjel,
 sed' na pokraj, skrání složil v dlaně
 a upřeně se díval v dál a hloub,
 jak plný měsíc bílé záře sloup
 za sebou táhnul přes vod pláně.

Na tesy břehů, jakoby se bál,
 tkal jíní svoje bledší nad opál,
 pak hloub se nořil a se lámal;
 stín spící zbudil v rýhách skalních stěn,
 tu hrál, tam has', tam kryl se v perly pěn
 a dvojím svitem oko klamal.

Po skalách plíseň, řasy, kapraď, mech
 se táhly, měníce se v barvách všech,
 jak bájných zahrad květy divné,
 a já jsem čekal, kdy nad povrch vln
 z jich třpytných listů, vlhké něhy pln,
 mně pohled Nereidky kývne.

Jak z červánků, jež ohněm plály dnes,
 kus požáru by do hlubiny kles',
 tak blýskalo to v hloubce vodní;

snad stařec moře ukryt v závoj řas
své poklady, jež snes' mu k nohoum čas,
teď počítá si při pochodni.

Já nesnil, zrak můj nechyt' v sítě klam,
já viděl jasně, jak to svítí tam
a bludiček hrou jak to plane;
tu jakby s lampou dole kráčel kdos,
tam barev dešť se chytnul na rákos,
tak jako duhy rozlámané.

Teď celý měsíc klesl do hlubin
a báseň světla vepsal ve tmy klín,
Alhambru záře v stínů říši;
a na skálu, jež hrotem čněla z vod,
jak na mešitu půlměsíc se vbod
a světlem smál se v mořské tiši.

Tu plíseň byla drahokamů zeď,
vše v symfonii barev tálo teď,
i stonky tráv i rýhy škeblí:
tam jisker kotouč a tu dlouhý pruh,
však ticho kol, ni sebe menší ruch
vln netknul se a nehnul stebly.

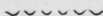
A děs mne jal: já odvrátil se zpět —
nač v této hloubce tento barev svět,
ta hudba světla komu září?

• kde ukrývá se těchto říší bůh,
kde život zde, kde myšlenka, kde duch,
kdo staví tady a kdo maří?

Co v nesměrnosti těchto divů všech
jsem já, syn rodu, jehož žití běh
je vteřinou v ty proudy času,
jest pouze zlomkem sloky v epopej,
již tady vln, a v nebi světů rej,
tká v chaos miliony hlasů?

Já dítě rodu, který pomijí,
chce žití a své bohy zabijí,
hle Řím i Olymp, vše báj pouhá —
Pán zmizel již, kříž pad', zhas' půlměsíc —
co hledat máme a v co věřit víc?
jen v kolos roste naše touha.

A roste, čím víc boříme, a již
nám padla v srdce, úsedla tam níž,
jak hrozný polyp storamenný;
jest bohem tam — mře hlady, žádá jíst —
ó zoufalství! — kol velký, tich a čist
svým stříbrem čeří měsíc pěny.

NAD MOČÁLEM.

Kalný blankyt — po obzore
 bělají se pruhy táhlé
 tam, kde slunce zapadlo.
 Mýtina — kol trávy spoře,
 suchá kleč ku zemi tiskne
 holé větve sluncem zprahlé,
 jimiž časem močál blýskne,
 jak rozbité zrcadlo.

Ticho — ani křídlo ptačí
 nezašustí po kořisti;
 vzduch spí v parném strnutí.
 Z dálky se jen bory mračí,
 u mých nohou pestré býlí,
 svadlá kapraď, žluté listí,
 v tmavé vodě leknín bílý,
 všecko dřímá bez hnutí.

Přírodo! Zde neznám tebe!
 Rci, zda mlkneš zahanbena
 svojí hroznou nicotou?
 Hledím výše — kalné nebe,
 unavený hledím dolů —
 černá zem a kalná pěna. —
 Mřeš pod tíží vlastních bolů,
 či snad hyneš samotou?

Nikoli! Tvůj klid jest lživý;
 tam, hle, stopy nad močálem
 jak se kříží v neladu!
 Jistě boj zde sveden divý!
 Hle, to poválené srtí,
 tráva postříkána kalem!
 Zde šel kanec k bahnu píti
 a nemyslil na zradu:

A tu v mrtvé, pusté tiši
 sok jej přepad' v divém skoku,
 a boj zaplál šílený;
 boj, jenž nikdy se neztiší,
 takže jednou v pútcé děsné
 zem se stopí v krve toku,
 v sporu zvěř i člověk klesne —
 v boj oživnou kameny!

Boj o život! — Rostou stíny,
 močál tmí se siným rmutem,
 bory houstnou v černou zeď.
 Aj, tu zaplál do mýtiny
 rudým nachem žár červáneků,
 vítr zalkal v stonu dutém
 Rci, přírodo, rdíš se v spánku,
 či to tvá jest odpověď?

DÍTĚ KEJKLÍŘOVO.

Kraj stmíval se; jak zástup bílých ptáků
 obláčky klidně táhly ku měsíci,
 bor na zeď mlhy zdál se splývat zraku.
 Kmit světél vzplál, já čekal na stanici.

Tmoustromů skvěl se lázeňský dům bílý,
 zvuk sklenic, talířů zněl pod kaštany;
 u parku zdi, kde cesta k vsi se chýlí,
 kejklíře tměl se vozík polámaný.

Na dlouhých žerdích praporečky vlály,
 na lávky used' tłum vesnických dětí;
 dva hoši v kole na píšťaly hráli,
 s talířem prázdným obcházel kol třetí.

Jak moře, tak to na terase vřelo,
 a dole chodil kejklíř po provaze;
 lamp světlo v listí se jak slze chvělo —
 „Zde ústřice jsou lepší nežli v Praze!“

Teď rána v buben, vystoup' kejklíř v kolo,
 smrt oblečená v kejklířově hávu —
 na ústech jeho vzdech i úsměv polo,
 vzav dítě za ruku se klonil davu.

Pak sáhodlouhé bidlo v ústa chytil,
 na jeho hrotu dítě bylo skokem,
 a s bidlem v ústech kejklíř v před se řítíl,
 dle taktu kýval hlavou svou i bokem.

Na konci žerdě svijelo se dítě,
 se prohybalo, šermovalo údy,
 nad propast celé sklonilo se hbitě,
 a kejklíř bidlo nesl v tváři rudý.

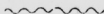
Dle taktu kýval hlavou svou i bokem,
 dle taktu buben s troubou jásal zvůně,
 a kejklíř nesměl vzhlédnout otce okem
 výš k dítěti, když potlesk zazněl hlučně.

A v hudby víru, děti ve hlomozu
 já světla vlaku nezřel, oči dračí,
 ni kterak jsem se octnul v pustém vozu
 jsem nevěděl, mně bylo pouze k pláči.

Hvizard ostrý projel dřímajícím lesem,
 a lázně, kejklíř, světla, všecko za mnou,
 leč já se tisknul tajným schváčen děsem
 v kout tmavý vpředen v myšlenek síť klamnou.

Já slyšel lidstvo volat za mnou: „hynu!“
 smích Satana a Času koles hřmění,
 jak měl bych pykat člověčenstva vinu,
 a hledat spásy, které není, není! —

A jak mé oko ku měsíci zhlídlo,
jenž zdál se houpat nad doubravou spící,
já stále viděl v ústech otce bidlo
a na něm v cetkách dítě tancující.

POSLEDNÍ KLAS.

Jle, v jitra procitnutí
 jak zlaté klasů moře rosou ranní
 pod větru dechem vlní se a sklání!
 Tu kapky rosy v hravém vánku hnutí
 z řas klasů zlatých v květy chrpy kanou
 a v záři slunce drahokamy vzplanou,
 až jiskrami se třpytí pole žitné.
 Tu svorně s včelou motýl k němu lítne
 a pod mezí, kde roste jetel bílý,
 se v tiché hudbě cvrček nezastaví;
 a větřík tady skokem každou chvílí
 rozhoupá nejdřív květ koukolu tmavý,
 pak něco šeptne klasům, a již zase
 pláň celá v hravé písni kolébá se.
 A tak to chodí po celý čas leta;
 tu zraje klas a vedle svlačec zkvětá,
 a volné pole oba k zrůstu mají
 a na vzájem se svorně objímají.
 Pak přijdou žně — tu země svátek slaví,
 svůj boží hod, a ke všem lidem praví:
 „Sem k stolu mému! Otvírám své dlaně,
 v nichž tají se roh požehnání Páně;
 co člověk dal mi, dvojnásob mu vracím,
 a ze všeho ni zrnka neutrácím;

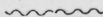
však za to chci, u jedné lásky stolu
 by s chudým boháč svorně jedli spolu,
 a tam, kde moje láska hody strojí;
 by všichni lidé byli bratři svoji!
 Ó pojdte všickni obtížení vedrem
 se občerstviti na mém stolu štědrém;
 zde svatý chléb svůj lámu a všem dávám,
 a svornou láskou všem jej požehnávám.
 Hle, to můj chléb a věčně, bez ustání,
 chci vítati vás k svému přijímání!“

Tak mluví bůh v ní k lidem každým rokem.
 Však slyší člověk? — Pole posečeno,
 co zbylo na něm, to jest chudých věno.
 Ó smutné věno! Za mnou žena bledá
 do sporé kytky zbylé klasy hledá.
 A když na kraji pole octnulá se
 a s těžkým vzdechem po posledním klase
 již třesoucí se ruku vztáhnout chtěla —
 v tom nad hlavou jí perut zašuměla
 a černý pták jí náhle k nohám slítnul,
 před zrakem jejím poslední klas chytnul
 a v zrychlený let roztáh' svoje křídla...
 Klas poslední! Hle, sotva že jej zhlídla,
 jest vyrván jí! — Já stanul zamyšlený;
 zrak můj se v blankyt za tím ptákem díval
 a v podivných snů a myšlenek přival
 se ponořil hned duch můj rozechvěný.
 Já viděl zase člověka stát v boji
 o život s přírodou, v němž neobstojí.
 Já viděl v temné lůno budoucnosti,

kde tato země na své hrudi živné
ni člověka ni zvíře nepohostí,
kde „boj o bytí“ — toto heslo divné,
jímž mají lidstvu nové kynout doby,
kolébky jeho proměňuje v hroby.

Já viděl lidstvo bloudit v směsi jedné
na různých cestách bez plachty a vesla,
já slyšel jeho pláč v tmě neprůhledné,
když víra, naděj', síla jeho klesla,
já viděl, v boji o život jak lítém
i tělo bratra bylo jemu štítem.

Ten hrozný boj! — Jak vybojován bude?
Hleď na nebe červánků krví rudé,
jak lidstvu cestou ku záhubě svítí!
Slyš větrů kvil i moře vlnobití!
Viz člověka, jenž stále pochybuje
a marně hledá cesty k vykoupení!
Co doba naše chce? kam pluje?
kdo odpoví? — Zde utuchne i snění, /
jen věčně živá naděj' vypravuje:
že šťastnější kdys přijde pokolení,
jemuž se splní báje zlatých časů,
že jednou stařec kříž vyorá v pláni
a Kristu kolem rozbodaných skrání
na místo trní vplete věnec — z klasů....

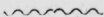
PANTHEISMUS.

Když z chaosu, kde věky dřímal skrytý,
 se náhle zvednul stařec obrovitý;
 tmou prokmitaly jeho těla tvary,
 šat jeho duhy, mlhy, mraky, páry.
 Jak pozvednul se veliký a věčný,
 kol něho prostor rostl nekonečný,
 a kosti jeho lebky, plecí, ramen
 se spjaly v ledovce a tuhly v kámen;
 kam v kotoučích mu vlasy s hlavy spěly,
 tam v divé kráse pralesy se tměly,
 vous ve ručejích vody v dálku plynul
 a z obou očí sluncí dešť se řinul,
 na květné luhy jeho šat se měnil
 a u nohou mu ocean se pěnil.
 A nad ním blankyt beze dna i hrází,
 kam miliony sluncí světlo hází,
 dech jeho nader, větrů hovor divý,
 řeč jeho hromy i zpěv ptáka snivý;
 a myšlenek svých nekonečné tlumy
 tkal v bouři vod a hvězdů tklivé dумы:
 ty jedny orli, kondoři a supi
 kol zlatých číší jeho, hvězd, se kupí,
 a druhé v pouštích pantheři a hadí;
 a vše, co běhá, plove, krouží, pádí,

co letí k slunci, co se plazí v mechu,
 vše roste, bují, zmirá v jeho dechu,
 jím vzalo původ a v něm věčně žije.
 Však nejkrásnější, čím mu srdce bije,
 čím oznámit chtěl světu svoji slávu, ...
 tluk svého srdce, lebky svojí lávu,
 hle, člověk! — V jeho srdce bezdnou tůni
 lesk sluncí, květů dech i lesů vůni,
 svou minulost, která jest snem i bájí,
 svou budoucnost, jež se i jemu tají,
 svou bytost složil jako v obraz malý,
 ve duchu jeho živ jsa neskonalý.

Ó pozdrav tobě, tělo jeho, země!
 Tluk jeho srdce buší též i ve mně,
 jak v tobě, ve mně bují jeho síly! ...
 Zas v kolébku se skloním u mohyly,
 na ňadra jeho složím hvězdná křídla
 a vlnou klesnu v lůno svého zřídla.

.

ZVONY VEČERNÍ.

Kol pusté stráně šel jsem v zamyšlení;
 byl tichý večer jako v letě bývá,
 kdy lesy spí, jen cvrček v trávě zpívá
 a příroda kol v slavném leží snění.

V tom rozlehlo se strání zvonů znění.
 Co chce ten zvonů stesk, kdy kraj se stmívá,
 čím je ta hudba lkavá, zádumčivá,
 v klid přírody a v její zapomnění?

I vmyslil jsem se v ony časy dávné,
 kdy země v svojí první kráse ryzí
 z tmy číše sama pila ticho slavné;

kdy spijela se svítáním i šerem,
 kdy vyjma bouř byl každý zvuk jí cizí,
 kdy každý večer byl jí svatvečerem.

* * *

Jak tenkrát v děcka snění bylo zemi!
 Jen sama sobě vlastní život žila,
 před sluncem v studu květnatou tvář kryla
 svých věkovitých stromů haluzemi.

Dne barvou spita, noci stíny všemi
své věštby runy bleskem v skály ryla,
a pouze měsíc pod večer, kdy snila,
byl její lásky svědek tichý, němý.

Tu přišel člověk, vztýčil modlu zisku,
šel k slujím, řekám, mořím, nivám, stráním,
vždy nastrkuje žebroty své mísku;

jsa neschopen ty velké chápat divy,
zřel lhostejně, jak tulil se k hor skráním
v své smutné krásě měsíc mlčenlivý.

* * *

Však přijde čas, kdy stichnete vy zvony,
kdy andělé, jenž v srdcích vašich kvílí,
svá modrá křídla prosté víry schýlí,
bouř ztroskotání shtlí vaše tóny.

Tu v rupy klesnou oltáře i trony,
v zděch lidských domů rozmůže se býlí,
zem bez člověka jako motýl bílý
zas vzletne v ether v slunci miliony!

Ó chtěl bych žít v ten večer kouzlaplný,
kdy zem prach lidí v stará moře střese
a lačným rtem se dotkne ticha vlny;

kdy vichrem stopy po člověku zhladí
a hymnou, která z lesů pozvedne se,
své zasvěťi zas nesmrtelné mládí!

* * *

Ó budoucnosti, tmavé moře věků,
ó nad propastmi šero panující,
kdy světy budou žhavou trásti křtící
a borů hlahol zazní ve vln jeku!

Zda zasteskne se zemi po člověku?
v té samotě snad světy padající
v tmy propašť věčnou, v hrudi její tlčí,
svým ohněm zbudí život nových vděků.

Ó padejte jen, žhavé meteory!
Rtem vašim kys bůh neznámý zem líbá,
a ona vydá nový květ i tvory;

vždyť „život! život!!“ všehomírem hučí,
on růži k retům, cedr k trávě shybá —
ó padejte si světy do náručí!

S M Í R.

B. JELÍNKOVI.

„Jsou bytosti dvě mocné, každá král
ve hrudi lidstva — spolu v stálém sporu;
ku hvězdám jedna touží dál a dál,
druhá se mlčky halí ve plášť vzdoru.“

Jdou stále chvatem sobě v zápětí,
kde jedna žehná, tam se druhá rouhá;
mír vzplane, až si klesnou v objetí:
Ahasver myšlenka a Kristus touha.“

Kdys, příteli, tak pravils v mukách svých;
a v rakvi když jsi ležel bez pohnutí,
na čele vážném, v tazích zjasněných
já viděl stopy jejich obejmutí!

FENIX.

Šum borů z dálky v jemný akkord splýval;
 dnes mořem obloha, kde každá hvězda vlnou.
 Já z horské chatky v tu noc čaruplnou
 se do údolí díval.

A nevím, kde se vzala,
 báj přišla ke mně plná snů a kouzla;
 zda s lesů skřítky pod balvany spala,
 či s klínu noci sklouzla?

A šeptala mi v sluch
 o rajském ptáku tajuplnou báji,
 jenž s člověkem byl v ráji,
 se zhlížeje rád v jeho svatých zřídlech;
 však vyhostěný v nečistý náš vzduch
 k nám časem zaletá na purpurových křídlech
 půl pták a z pola duch.

On řadu let již mnohou
 od pólu k pólu létá pod oblohou,
 i vlasatice z cest
 se před ním uhnou v mocném zaplání,
 a v svorné pokoře se před ním uklání
 i valný zástup hvězd.

Jak plápolavý květ
 on letí oblohou vždy jednou za sto let;
 a když svou mdlobu cítí,
 tu z větvi cypřišů si srovná hranici,
 ze slunce paprsků si vonný požár vznítí
 a v něm dokoná let svůj zářící.

Leč mine krátký čas
 a peruť nachovou on v blankyt noří zas.
 Když letí nad zemí,
 i hymny pralesů ve hrůze oněmí,
 i skály kloní se, na nichž má kondor stan,
 a jeho čaroletem
 zem dotknuta se novým zaskví květem,
 jak ňadro dívky pod miláčka retem
 se chvěje ocean.

Ó ptáku zázračný,
 jenž piješ věčnost z rajských pramenů,
 jsi poesie snem, jsi bájí z edenu,
 či přelud oblačný,
 jenž v kraj náš slétá, krajů cizích zjev?

Ó můž'-li nočním vzduchem
 můj slabý, zmirající zpěv
 v té dráze v oblacích, kde duch jen mluví s duchem,
 tě dostihnouti — on se nezleká;
 neb jistě vím, tys bratrem mým,
 tys bratrem člověka!

I on, jak báj dí šedá,
 byl z ráje vyhostěn, ježž marně dosud hledá;
 v hvězd taje neprůhledné
 rád hrouží se jak ty, rád letí do azuru,
 co pod ním halí v chmuru
 se horký jih i točen pásmo ledné.

A když jej život zmučí,
 když pochyb démoni ret jeho kojí žlučí,
 on projde směle všecky hlubiny;
 tu v písni Homerově světem hřímá,
 a zítra v jeslích Nazaretu dřímá
 vždy velký, jediný!

Ó kolikrát juž na hranici stoupal,
 by hvězdné křídlo skoupal
 ve pravdy etheru! Však znova žije dál,
 svým světlem zjasňuje tvář země starou
 a hraje s hvězdami a vládne mořem, parou,
 nebe i země král!

Ty velký, neskonalý!
 tu hymnu přijmi, jež z mých ňader valí
 se tobě na počest;
 ne před mořem, ne před oltářem hvězd,
 před noci tiché zářnou velebou —
 já kloním v pokoře se jenom před tebou!

Ó kdyby peruť tvá mne dotknouti se chtěla,
 tu píseň moje k obloze by spěla
 se silou demona a křídlem archanděla!

PÍSEŇ O HVĚZDÁCH.

Zeleň luhů, hlasy moře,
 barvy, tóny, záře, vůně,
 vše jest řečí, v níž duch světa
 usmívá se, lká a stůně;
 ale z hvězd se v prostor lije
 jástot, ples a harmonie,
 ba zdá se mi, že za nimi
 srdce boha bije.

V nich to svítí, z nich to volá :
 „Ku životu, ku životu!“
 Záře jich jest dithyrambou
 ducha, jenž spjal v pouta hmotu.
 Přemožený chaos tmavý
 cítil paprsk lásky žhavý
 a vypučel na všech stranách
 v hvězd a sluncí davy.

Azurovým pláštěm smavým
 on svá pouta skrývá ve dne
 a hvězd květy ohnivými
 v noci v dálce nedohledné.

Z toho moře beze hrází,
cítím, jak mír v srdce vchází,
a že kdos mi v duši perly
plnou rukou hází.

Ó jen plaňte věčným leskem
tiché hvězdy, světy valné,
ať již zhlížíte se v moři
nebo v oka slze kalné;
lesk, jenž ve vás plane, svítí,
volá: „naděj, síla, žití!“ —
slyším, když jste dávno zhasly,
hymnou z duše zní!

SVÍTANÍ.

V dál koráb spěl, jak měl by křídla,
 nach červánek mu v plachty tkal;
 tu stařec, jenž bděl u kormidla,
 do šumu vln se zadumal:
 „Břeh toužený nám kyne blíže,
 hle, racek čerí povrch vod
 a s azuru souhvězdí kříže
 nad valnou pláň se chýlí níže —
 jak nevěriti na východ?

A nad bludiště města spící
 se klonil hvězdář na věži,
 myšlenky svoje těkající
 spjav přísné pravdy otěží.
 Leč v bezednu se hvězdy tratí
 i Sirius jak zlatý bod —
 Klid v duši tvou se sluncem vrátí!
 či nezříš nebe zlatem pláti:
 jak nevěriti na východ?

I ve žaláře nízkou celi
 již blesknul první zoře nach,
 a vězeň, jenž bděl osamělý,
 v svých zastavil se myšlenkách:

„Ó věčné světlo, tvůj září
z mé duše padá vazby hlod!
ó Pane, dopřej ve žaláři,
bych mohl třeba mroutí tváří
se dívat lidstva na východ!“

Slyš, duchů zpěv: My hlubinami
jsme prošli nocí, prošli tmou,
v boj krytí svými myšlenkami
a poesie modlitbou.
Jdem k slunci stínům ku postrachu —
slyš, jak to zvučí z lesů, z vod!
My jdeme k jitru, dítě prachu,
jen směle skoupej skrání svou v nachu!
Jak nevěřiti na východ?

PÁD SATANA.

Ve hrudi člověka tak láska zkvetla
jak vonných růží keř bílý,
že Satan oslněn paprsky světla
zaúpěv skonál v též chvíli.

S štěstím vlád' pokoj. Pod jejich žezly
v zlatý klas roztály pláně
a králům koruny s hlavy se svezly
almužnou v chudiny dlaně.

Že Satan jednou byl v světle své slávy,
sám bůh si vzpomínal temně,
uvěřil, že to byl pouze stín tmavý,
jež v tvář mu vrhala země.

EPILOG

NEZNÁMÝM BOHŮM.

Hymna budoucích pokolení.

Spí tiše perla na dně v moři
a mračen táhne pestrý tlum,
z tmy bezdna denně v noci noří
se hvězdné světy, planou, hoří,
řvou proudy, hučí lesů šum;
den mladý sluncem na svět zírá,
květ zraje v plod a země šírá
jest pouze číš, již v pěsti svírá
duch světa, k svým ji kloně rtům.

Ó přírodo, na tvoji hrudi,
v tvých lesů hymně vítězné
vždy lidský duch se k práci vzbudí,
své bohy nalezne!

My díváme se do přírody
tak tiše jako v svoji hruď,
co žití ruch je, to jsou shody,
a krystal skal i krůpěj vody,
vše volá: Zaplaň! rost! a buď!

Kde tajů sled? a kdo se leká
 svou touhou vzletnout nad člověka?
 Bůh, myšlenka v tvém srdci čeká,
 chce v tobě vzplát — ó vzbud' jej, vzbud'!

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 vždy lidský duch se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

Na dvojích světů přísném prahu
 zrak náš se noří nazpátek,
 v něm slední slzy rmutnou vlahu,
 v tvář díváme se svému blahu,
 a zříme klidně v bouři jek;
 nechť sporné živly vrou a ničí
 se na vzájem a z tmy se týčí
 jak fantomy, nám ve všem klíčí
 vždy nová setba myšlenek.

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 vždy lidský duch se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

Vše bylo juž. Co přijít může?
 Ať nad břeh stříkne dějin proud!
 my k bratru brat se tisknem úže,
 až, Volnosti! tvá zkvěte růže
 a země, motýl, vzletne z pout!

Ve srdci víru v lidstva ráje
 my urvem desky ze Sinaje
 a sklonění nad Lethy kraje
 zřít budem tiše v pravdy soud!

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 vždy lidský duch se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

My roztrhneme každou clonu,
 my přelomíme každý vzdor,
 od Hespera až k Orionu,
 ve moři světla, mořem tonů
 kdys písně naší zahřmí chor.
 My řeknem slunci: Ty pláň holou
 rozdýchej v květy, nad mrtvolou
 ty vítěztví buď aureolou
 a v srdce živých meteor!

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 duch lidský vždy se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

My řeknem nebi: Tam z tvých světů,
 těch sopek, slucí, vlasatic,
 těch plápolavých, bájných květů
 chcem dostihnouti každou v letu
 a v ohnivou jí pozřít líc,

ať skalnatá jsou jejich bradla,
 ať lávy na nich spousta schladla,
 byť potopa z nich na nás padla
 neb jisker dešť z jich žhoucích kštic.

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 vždy lidský duch se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

My řeknem zemi: Tvoje zřídla
 jsou zrcadly jen našich měst!
 My řeknem vzduchu: Máme křídla,
 co zřítelnice orla zhlídla,
 tam prostorem do výše hvězd!
 A ohni: Vztek tvůj marně hrozí,
 spjat světem tahej naše vozy.
 Hle, živly, druhdy země bozi,
 teď trůn člověka musí nést!

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
 v tvých lesů hymně vítězné
 vždy lidský duch se k práci vzbudí,
 své bohy nalezne!

Týž Bůh, jenž ráno v slunci zlatém
 a večer v číši révy plál,
 k nám bude mluvit štětcem, dlátem
 i ve básníka oku vznatém
 ve bouři vln i tichu skal.

On, zářné slunce budoucnosti,
on bude v dětech nevinností
a v ženách láskou, v mužích ctností
a ve umění — Ideal!

Ó přírodo, na tvojí hrudi,
v tvých lesů hymně vítězné
vždy lidský duch se k práci vzbudí,
své bohy nalezne!

Spí tiše perla na dně v moři
a mračén táhne pestrý tlum,
z tmy bezdna denně v noci noří
se hvězdné světy, planou, hoří,
řvou proudy, hučí lesů šum.
Den mladý sluncem na svět zírá,
květ zraje v plod a země šírá
jest pouze číš, již v pěsti svírá
duch světa, k svým ji kloně rtům!

OBSAH.

Prolog.

	Strana
Věkové	7

I. Ohlasy pravěku.

<u>Stvoření</u>	13
Země	16
<u>Vlasatice</u>	19
<u>Anděl</u>	24
První bůh	26
První obět	28
Duha	31
<u>Mythus</u>	35

II. Hellenské motivy.

Sarkofag	41
Hesiod	43
Zpěv Satyra	45
Pythie	49
<u>Akteon</u>	52
Psyché a Satyr	55
Kentaur	60
<u>Pan</u>	66
<u>Ohlas</u>	69

III. Osm legend středověkých.

	Strana
Tvář Jidáše	75
✓ Jarní zpěv Ahasvera	81
Legenda pouště	84
Vyhnanci	87
Legenda o Antichristu	93
Socha	96
Klasy chudých	100
Na prahu ráje	103

IV. Problémy.

Geniům	109
Dva hlasy	111
Náš obzor	113
Nad močálem	116
Dítě kejklřovo	118
Poslední klas	121
Pantheismus	124
Zvony večerní	126
Smír	129
Fenix	130
Píseň o hvězdách	133
Svítání	135
Pád Satana	137

kněz satana

blužo

Epilog.

Neznámým bohům	141
--------------------------	-----

